

SKUPAJ PIŠEMO ZGODBE NAJLEPŠEGA MESTA

PETER LOVŠIN
PANK POET
S KODELJEVEGA

Ljubljana

V PRITLIČJU SMO SPILI KAVO IN NA TRŽNICAH KUPILI SEZONSKO LOKALNO PRIDELANO ZELENJAVO. SREČALI SMO POGUMNE MLADOSTNIKE, KI SO SOVRSTNIKU REŠILI ŽIVLJENJE. ZA TRENUTEK SMO POSTALI IN SE SPOMNILI POKOJNIH, NATO PA POGLEDALI ŠE, KAJ PRIPRAVLJAJO V MESTNIH GLEDALIŠČIH.

06 Noč čarovniških trikov

V rolkarskem parku pod Fabianijevim mostom zakoni gravitacije ne veljajo.

07 Novi stari jugošik

Arhitektka Nina Savič staremu pohištvu in lučem vdihne novo življenje.

08 Več svetlobe in znanja

OŠ Trnovo je svojo 60-letnico proslavila z obnovo in zabavo.

09 Vsi udeleženci so zmagovalci

Ljubljanske ulice so bile po dveh letih spet polne maratoncev.

10 Varnost pešcev na prvem mestu

Od oktobra kolesa z motorjem v mestnem središču ne smejo več na območja za pešce.

12 Nasveti za učinkovito rabo energije v vašem domu

Z nekaj preprostimi ukrepi lahko bistveno znižate stroške energije.

14 Uprizarjamo

V Slovenskem mladinskem gledališču, Mestnem gledališču ljubljanskem in Šentjakobskem gledališču se veselijo gledalcev.

16 Ljubljancan

Peter Lovšin nas je popeljal v čase Pankrtov in prebujajočega se mesta.

20 Pritličje mesta

Lokal ob vznožju Mestne hiše je temelj za nadstropja in streha za podzemlje.

22 Filmski prazniki s Kapo

V kinematografe prihaja prvi slovenski božični film, ki je bil večinoma posnet na okrašenih ljubljanskih ulicah.

24 Zgodba o pogumu, odgovornosti in medsebojni pomoči

Štirje pogumni in odgovorni mladostniki so svojemu sovrstniku rešili življenje.

26 Jesensko-zimska kolekcija z ljubljanskih tržnic

Nekaj nasvetov za pripravo jedi iz sezonske lokalno pridelane zelenjave.

29 Velik korak za ljubezen

Miguel Eckles Gómez je v Ljubljani odprl okrepčevalnico z mehiško hrano.

30 Eno z glino

Na lončarskih delavnicah v Slovenskem etnografskem muzeju se lahko prelevite v Demi Moore in Patricka Swayzeja.

32 NE ni povabilo, da se še bolj potrudimo

Med zapeljevanjem in zalezovanjem je jasna razlika. Pomembno je, da jo znamo prepoznati.

36 Več kot le zadnja počivališča

Najmanjše pokopališče v Ljubljani ima 28 grobov, največje pa 47.000.

38 Otoki športa pozimi

Ni neprimernega vremena za vadbo.

41 Hitra moda še hitreje onesnažuje

Potrošnja tekstila ima velik vpliv na okolje in podnebne razmere, zato oblačila nakupujte premišljeno.

42 Velika knjigarna na Gospodarskem razstavišču

Na Slovenskem knjižnem sejmu si naredite bralno ozimnico.

46 Delo Mestnega sveta

Poročilo s 36. seje Mestnega sveta MOL

47 Varčna praznična razsvetljava

V petek, 25. novembra, bodo v mestnem središču zasvetile varčne lučke.

Ljubljana

november 2022

Izdajatelj

Mestni svet Mestne občine Ljubljana, Mestni trg 1

Zanj

župan Zoran Janković

Uredniški odbor

Marjan Sedmak (predsednik), Urška Honzak, Ida Medved, mag. Verica Šenica Pavletič, Lada Zei

Odgovorni urednik

mag. Nenad Senić

Urednica

Nina Kožar

Oblikovna zasnova

Špela Pfeifer

Izvedbeno oblikovanje

Maja Petrovič

Foto na naslovnici

Miran Juršič

Tisk

Salomon, d. o. o.

Naklada

129.700 izvodov

Predloge, pohvale, kritike ali le pozdrave pošljite na: revija.ljubljana@ljubljana.si

Glasilo Ljubljana

Mestni trg 1

1000 Ljubljana

Natisnjeno na okolju prijaznem papirju. Glasilo brezplačno prejme vsako gospodinjstvo v Mestni občini Ljubljana.

ISSN 1318-797x

DR. MANCA KOŠIR

nagrajenka MOL za širjenje bralne kulture

»Če ne bomo brali, nas bo pobralo!«

Ljubljana – tudi zame najlepše mesto na svetu – je Unescovo mesto literature. Na ta naziv sem najbolj ponosna. Ker ljubim literaturo, jo berem sleherni dan in širim bralni virus, odkar se poznam. V gimnazijo sem prinesla enega prvih izvodov legendarne zbirke Tomaža Šalamuna Poker – v tistem času sem kupila praktično vse slovenske literarne knjige, tako malo jih je izšlo v primerjavi s sodobnim časom množične produkcije! – in rekla profesorju filozofije, mojega najljubšega predmeta, naj kaj prebere, ker bo to svetovno znan pesnik. Prebral je pesem Maline so, se norčeval, razred smejal, jaz pa solznih oči udarjala z nogo ob tla: »Boste že videli, da bo!« Od tistih dni pripočam knjige, govorim: ne le brati, knjige velja tudi kupovati! V svojih TV-oddajah Moški, ženske in Čas za Manco sem vedno bila s knjigami, v vseh intervjujih jih omenjam, redno pišem o njih. Pred četrto stoletja smo z Andragoškim centrom Slovenije ustanavljali študijske krožke Beremo z Manco Košir po vsej Sloveniji, brali smo tudi v kavarni Union in klubu Cankarjevega doma. Zdaj že četrto leto pod naslovom Večer z Manco Košir: Zgodbe o knjigah in ljudeh pletemo tkanino iz besed v čarobni Švicariji pod Rožnikom, v ustvarjalnem centru, ki deluje v sklopu Mednarodnega grafičnega likovnega centra. Skratka, kot je zapisala legenda novinarstva Bernarda Jeklin: »Brez knjig pri Mancu ne gre, in ko bi lepega dne prevzela vodenje oddaj o konjih, bi se vsaj en lipicanec, prepričana sem, počasi naučil brati.«

Tone Pavček je ob osamosvojitvi Slovenije grmel izza govorniškega pulta: »Če ne bomo brali, nas bo pobralo!« Mislim je na Slovence kot narod, utemeljen na maternem jeziku. Nismo imeli svojih kraljev in cesarjev, ampak so tuji imeli nas. Mi pa smo imeli – slovenščino. Zdaj imamo svojo državo in sprašujemo se, ali je slovenščina še naš temelj. Kolikor beremo in

pišemo v njej, še stojimo. A branje ni pomembno le za »narodov blagor«, temveč za slehernega človeka. Nevroznanstveniki so v več študijah dokazali, da je branje odlična zaščita pred demenco. Tisti, ki beremo, živimo dlje, smo srečnejši in bolj empatični. Ne bi bila, kar sem, če ne bi toliko brala. In če mi oče, ki je prebral vsa zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev, nekatera po večkrat, ne bi bil prinašal dragocenih knjig. V gimnaziji sem brala Dostojevskega in takrat zaslutila, otrok partizanske ateistične družine, da obstaja Presežno. Prvič sem slišala besedo duša in z branjem sem začela padati globoko vanjo. Brala sem Nehrujevo knjigo Odkritje Indije, se zaljubila v to pisano deželo, maturirala z nalogo Razvoj religije v Indiji in šla dvakrat tja. Še marsikam so me povabile knjige ...

In zdaj jaz vabim, da pridete v Švicarijo. Srečujemo se vsako drugo nedeljo v mesecu ob 18. uri. Novembra, ko mislimo na mrtve, sem povabila posebna gosta. Ddr. Francka Premk v knjigi Čudež življenja pričuje, kako se ji po smrti oglašja njen ljubljani mož. »Ob tebi bom, ničesar se ne boj. Umrla boš sijoče smrti ...« je zapisala po nareku pokojnega ob koncu knjige. Z njo bo priljubljeni pater dr. Karel Gržan z novo knjigo Zvezdne poti: Kakor na Nebu tako na Zemlji. Naslov njegovega prvega poglavja je zgovoren: »Odpira se čas, da spet vidimo«.

Ja, zdaj je čas, da spet vidimo, kar so videli naši predniki, mi pa smo pozabili gledati bistveno. 11. decembra bomo v Švicariji še z eno knjigo delali prav to. Morda se motim: Modrosti gozdnega meniha je njen naslov. »Kaj lahko storim, da bom dosegel spokoj in me bodo prenehale hipnotizirati moje lastne misli?« se je vprašal avtor Björn Natthiko Lindeblad. A ni treba biti menih, da spregledaš. Lahko si tudi popularen voditelj, kot bo gost te zimske nedelje Boštjan Romih. Kdor bere, pač globlje vidi. Ker zna brati tudi lastno srce.

Nepremično premoženje Mestne občine Ljubljana

Pri razpolaganju z nepremičnim premoženjem in njegovem upravljanju je treba ravnati v skladu z veljavno zakonodajo, ki ureja to področje, ter v skladu z načeli ravnanja s stvarnim premoženjem države in samoupravnih lokalnih skupnosti. MOL vsem zainteresiranim omogoča vpogled v načrtovane prodaje in oddaje nepremičnin, ki so v njeni lasti, in sicer prek spletne aplikacije Nepremičnine MOL ([ljubljana.si/sl/moja-ljubljana/nepremicnine-mol](https://mol.si/moja-ljubljana/nepremicnine-mol)), kjer je tudi v celoti opisano ravnanje z nepremičnim premoženjem. DDV ni vključen v ceno.

PRODAMO

KAŠELJ

Izključna cena: 398.800 €
Zemljišče s parc. št. 106/15
v izmeri 1994 m²

DOBRUNJE

Izključna cena: 578.550 €
Zemljišči s parc. št. 426/4
v izmeri 1394 m² in parc. št. 600/8 v izmeri 1912 m²

PRODAJA POSLOVNEGA PROSTORA

Izključna cena: 2.260.000 €
Prostori v stavbi št. 1725-466
na Resljevi cesti 14, in sicer v 2., 3., 5., 6., 7. in 8. etaži,
v skupni izmeri 1250,11 m²

Ljubljana prejela priznanje za najaktivnejšo občino 2022

MOL je na srečanju lokalnih koordinatorjev Evropskega tedna mobilnosti 2022 v Semiču prejela priznanje za najbolj aktivno občino med velikimi občinami. Nagrado občinam z najbolje zasnovanimi programi Evropskega tedna mobilnosti podeljuje ministrstvo za infrastrukturo, ki v Sloveniji koordinira to evropsko kampanjo za spodbujanje trajnostne mobilnosti.

V Ljubljani, kjer v Evropskem tednu mobilnosti sodelujemo že 21 let, smo letos v okviru programa izvedli devet trajnih ukrepov, 20 tedenskih aktivnosti in več kot 70 dnevni dogodkov po celotnem mestu.

Spoštovane krvodajalke, spoštovani krvodajalci mesta Ljubljana!

Vljudno vas vabimo, da darujete kri za zdravje in življenje soljudi. Pokličite 051/389 270, 051/671 147 ali 030/716 796 in se naročite na odvoz. Krvodajalski akciji bosta 18. in 25. novembra na Zavodu RS za transfuzijsko medicino na Šlajmerjevi ulici 6. Več informacij na ztm.si.

Hvala, ker darujete kri za življenje.

Vse, ki si želite postati krvodajalci, vabimo, da se vpišete v bazo krvodajalcev na spletni strani rks.si/sl/Prijava_na_krvodajalsko_akcijo, da vas bomo lahko prek SMS-sporočila povabili na redne in izredne krvodajalske akcije. Za dodatne informacije nas lahko pokličete na 01/620 72 90 ali nam pišete na kaplja@rdccikrizljubljana.si. Sporočite nam svoje vtise o poteku odvzema krvi, morebitne spremembe osebnih podatkov ter število darovanj krvi, da vam po pošti pošljemo zahvalo.

Rdeči križ Slovenije – Območno združenje Ljubljana

DELAVNICE OZAVEŠČANJA MEŠČANK IN MEŠČANOV

Delavnica oživljanja

Ali veste, da je nenaden srčni zastoj eden izmed vodilnih vzrokov smrti v razvitih državah, da se tudi v Sloveniji zgodijo približno štirje dnevno, da takojšen začetek temeljnih postopkov oživljanja, ki jih izvajajo očitvidci, lahko celo do štirikrat poveča število preživelih po srčnem zastoj, da defibrilacija v treh do petih minutah po kolapsu lahko poveča delež preživelih na 50 do 70 odstotkov in da je znanje temeljnih postopkov oživljanja v laični javnosti v Sloveniji zelo slabo? Glede na najnovejše podatke je delež laikov, ki se lotijo oživljanja na terenu, v Sloveniji blizu 30 odstotkov. Očitvidci, ki izvajajo temeljne postopke oživljanja, trikrat do štirikrat poveča verjetnost preživetja.

Da bi povečali znanje temeljnih postopkov oživljanja, vključno s pravilno rabo defibrilatorja, Služba za lokalno samoupravo že vrsto let vabi vse zainteresirane k udeležbi na delavnici temeljnih postopkov oživljanja.

- ČS JARŠE, 10. 11. OB 18. URI, PGD ŠMARNO OB SAVI, KOPNA POT 6
- ČS ŠIŠKA, 17. 11. OB 18. URI, LJUBELJSKA 19 A
- ČS CENTER, 24. 11. OB 18. URI, ROZMANOVA 12

Temeljne postopke oživljanja vam bodo predstavili člani Rdečega križa Slovenije in Društva študentov medicine Slovenije.

Predavanje o demenci

Vsako pozabljanje še ni demenca! O demenci govorimo takrat, ko znaki postanejo tako pogosti, da motijo posameznikovo vsakdanje življenje. Svojci oseb z demenco in drugi, ki skrbijo za njih, vabljeni na strokovna predavanja o demenci, njenem prepoznavanju in prvih znakih.

Strokovno predavanje Služba za lokalno samoupravo organizira v sodelovanju z društvom Spominčica – Alzheimer Slovenija – Slovensko združenje za pomoč pri demenci. Izvedli ga bodo 8. decembra ob 17.30 v ČS Šiška, Kebetova 1, v sejni sobi.

Izbiramo drevo leta 2022

V Ljubljani, mednarodno priznanem mestu dreves, že četrto leto izbiramo drevo leta. Med 35 drevesi, ki ste jih poleti predlagali meščanke in meščani, je strokovna komisija določila sedem finalistov, končno odločitev pa znova prepuščamo vam.

Odločate se lahko med naslednjimi izbranci: jagnedom oziroma črnim topolom ob Valvasorjevi ulici 1, navadnim gabrom ob Taboru 13, češnje ob Bičevju 5, perzijsko bukvijo ob Šlajmerjevi 6, lipo ob Prijateljevi ulici 13, japonskim javorjem ob spomeniku na Štefanovi ulici in topolom ob ograji nogometnega igrišča na Gerbičevi ulici. Glasovanje poteka na spletni strani ljubljana.si do 21. novembra 2022. Zmagovalno drevo bomo razglasili 28. novembra, na dan, posvečen vsem skrbnikom mestnih dreves.

Drevo leta smo prvič izbirali v letu 2019. Takrat je laskavi naziv prejela mogočna platana, ki stoji na vogalu Streliške in Strossmayerjeve ulice ter sodi med najstarejša drevesa v mestu. Lani pa je čast pripadla dvodebelnemu krilatemu oreškarju ob križišču Linhartove, Knobleharjeve in Fabianijske ulice (na sliki).

Vabimo vas, da glasujete za svoje drevo tudi letos!

Zlati svinčnik Cukrarni in inovativnemu vrtcu Učenjak

Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije je z zlatim svinčnikom za odlično izvedbo letos nagradila kar dva projekta MOL: Cukrarno in Vrtec Pedenjped, enoto Učenjak.

Junija letos je bil odprt prenovljen in razširjen Vrtec Pedenjped, enota Učenjak, na Cesti II. grupe odredov 41. S prenovo so pridobili prostor za tri oddelke, večnamenski prostor, prostor za individualno delo, mlečno kuhinjo in pisarno, povečano je tudi igrišče. Hkrati so bili izvedeni energetska obnova ter ukrepi za izboljšanje potresne in požarne varnosti. Zlati svinčnik za odlično izvedbo 2022 za omenjeni projekt so prejeli Denis Rovar, Aleš Žmavc, Matic Škarabot, Lev Rahovsky Šuligoj, Vesna Draksler, Nina Vidič Ivančič in Lara Gligič. Strokovna komisija je v obrazložitvi med drugim zapisala: »Avtorji zelo uspešno prepoznajo pomanjkanje umirjenega tona neposredne okolice ter premišljene nadgradljivosti osnovnega projekta. Z jasno in premišljeno potezo spojujejo dodatne potrebe v obstoječe tkivo objekta ter obenem logično umestijo zunanji program. Še več, projekt jasno pokaže, da se s premišljenim nadgrajevanjem kakovostne arhitekture to kakovost ohrani in dopolni ter tako omogoči kasnejšim rodovom ekonomsko izvedljivo in trajnostno kontinuiteto ter tako tvori skupne spomine in razvoj več generacij v kvalitetnih ambientih. Projekt je umiren, razumen in lep. To je dobra arhitektura.«

Zlati svinčnik za odlično izvedbo 2022 so za izjemno zahtevne in uspešno realizirane rekonstrukcije nekdanje rafinerije sladkorja oziroma Cukrarne prejeli soavtorji Marko Studen, Boris Matič in Jernej Šipoš.

Potem ko je osem kandidatov za župana Ljubljane na letošnjih lokalnih volitvah na uredniški odbor glasila Ljubljana in župana Mestne občine Ljubljana naslovilo javni poziv za predstavitev vseh kandidat in kandidatov za županjo/župana ter list na letošnjih volitvah v občinskem glasilu Ljubljana, sta odgovorni urednik in uredniški odbor glasila Ljubljana sprejela sklep, da bo zaradi volilne kampanje tale, novembrska številka distribuirana po končani kampanji za lokalne volitve 2022, saj je bila priprava redne številke že zaključena, za namen predstavitve kandidatov v volilnem letu 2022 pa je izšla posebna številka glasila Ljubljana. Zaradi kasnejše distribucije se bralcem opravičujemo za informacije v reviji, ki niso več aktualne.

UREDNIŠTVO

Noč čarovniških trikov

NINA KOŽAR

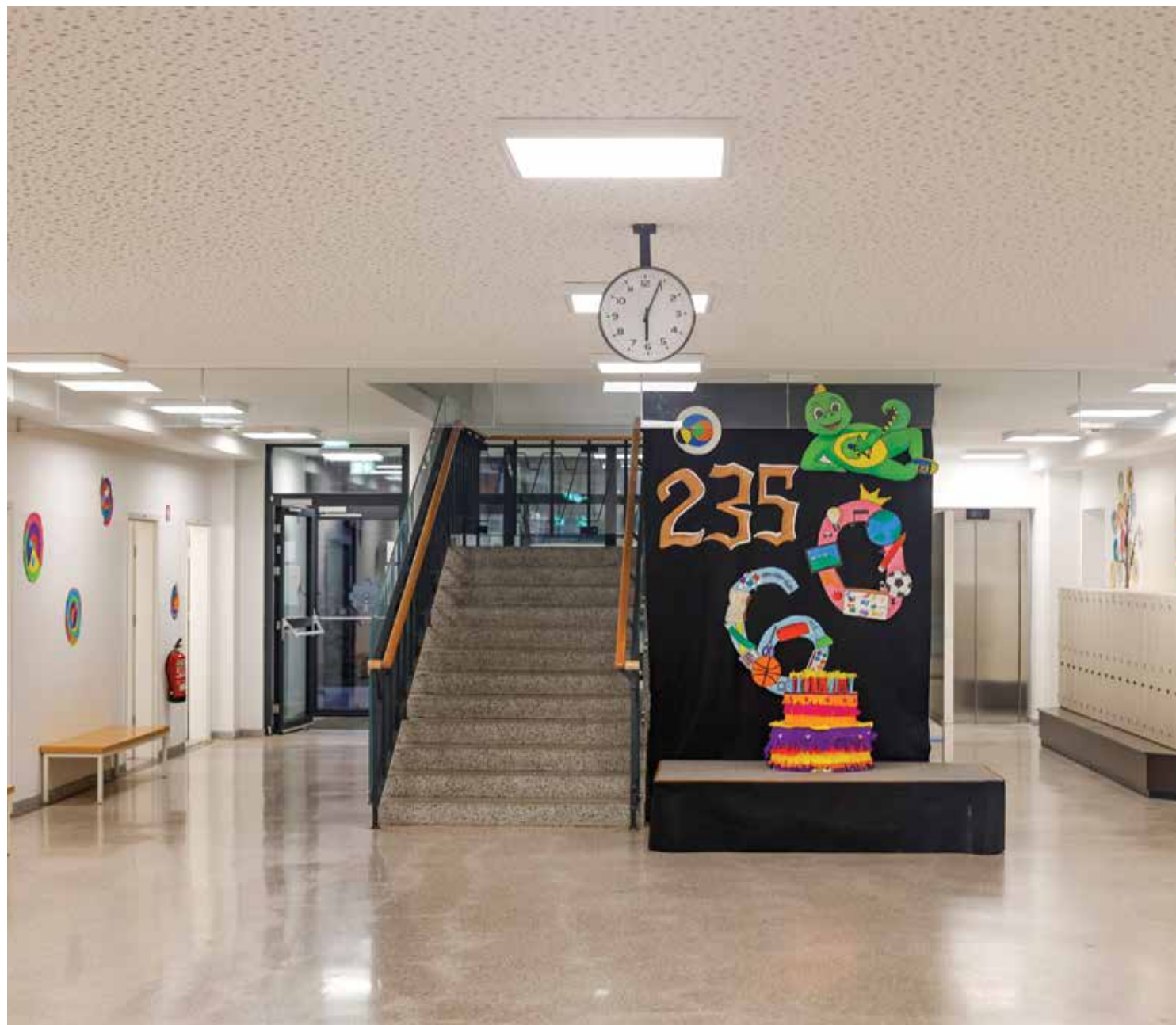
V skate parku pod Fabianijevim mostom, ki ga je MOL uredila na pobudo rolnarjev, je bilo nekaj dni pred nočjo čarovnic posebej živahno. Dekleta in fantje na rolnkah, kotalkah in skirojih so se zbrali na Halloween sessionu na kolesčkih. Nekateri so po polkrožni minirampi in manjšem poligonu švigali naličeni in oblečeni priložnosti primerno, mimoidoči, ki so se v gručah zbirali v bližini, pa so lahko občudovali trike, ki so res mejili na čarovnije, skregane z gravitacijo. Novincev so v svoji družbi vedno veseli, na svojem Instagram profilu [skatepark.fabiani](#) pa objavljajo najbolj drzne podvige, termine lekcij za začetnike in najave posebnih dogodkov.

Novi stari jugošik

MANCA KRNEL

Arhitektka Nina Savič pod svojo znamko Jugošik predeluje rabljeno pohištvo in svetila iz nekih drugih časov. V svojem studiu na Taboru jih razstavi, očisti, jim zamenja nedelujoče dele in jih zloži v nove funkcionalne kombinacije, ki prostor napolnijo s preteklostjo-prihodnostjo. Njeni stari-novi oblikovalski kosi so sestavljeni pretežno iz ponovno uporabljenih materialov. Spretno postavljeni v prostor znova zažarijo in s pridihom nostalgije ustvarjajo nove spomine. Ogledate si jih lahko na spletni strani [jugosik.com](#), z Nino pa se lahko dogovorite tudi za prenovno vašega starega pohištva ali svetovanje pri opremljanju doma. Naj še kdaj pride, kar je že davno mimo.

Več svetlobe in znanja

NINA KREUZER

OŠ Trnovo, ki letos praznuje 60-letnico, je ob častitljivem jubileju dobila čudovito darilo. Celovito potresno, požarno in energetske obnovo stavbe ter programsko osvežitev. V svetlejših, zračnejših in varnejših prostorih se bo zdaj veliko lažje učiti in družiti. Učenci vseh razredov so z učiteljicami, učitelji in ravnateljico Đulijano Juričič mesec dni pripravljali spektakularno rojstnodnevno zabavo s pevskimi in plesnimi točkami, ki so gledalce popeljale skozi zgodovino šole, ter modno revijo, na kateri so zablesteli mladi talenti. Potem pa so se odpravili na zaslužene krompirjeve počitnice. Naj še dolgo živi šola!

Vsi udeleženci so zmagovalci

MOJCA GRIZOLD

Tri, dva, ena ... start! Truma tekačev se po Slovenski cesti požene v tek proti oddaljenemu cilju. Na težavni preizkušnji jih ženeta še kako dobrodošla spodbuda glasnih navijačev in neverjetno vzdušje, ki utripa kot junaško srce mesta. Volkswagen Ljubljanski maraton, največja športno-rekreativna prireditev v Sloveniji, se je po dveh letih zatišja spet odvil v velikem slogu in spretno dal prostor tudi predsedniškim volitvam, ki so bile na isti dan. V tek je na različne razdalje pognal okoli 14.000 tekačev iz 61 držav – od otrok, mladostnikov, starejših in vse do ročnih kolesarjev. Tekachi, se vidimo spet prihodnje leto!

Varnost pešcev na prvem mestu

Od začetka oktobra je na območju za pešce v središču mesta prepovedana vožnja koles z motorjem. Dostop motornih vozil na območje za pešce je dovoljen samo v času dostave, torej med 6. in 10. uro.

UREDNIŠTVO

Verjetno ste v ožjem mestnem središču že opazili opozorilne table, ki uporabnike prostora ozaveščajo glede vožnje motornih koles na območju za pešce. V MOL so se za to odločili na podlagi pravnega mnenja ministrstva za infrastrukturo. Mestni redarji motoriste za zdaj samo opozarjajo, kasneje pa jih bodo za vožnjo lahko tudi denarno kaznovali.

Mestno redarstvo je sicer stalno pozorno na morebitne kršitve Zakona o pravilih cestnega prometa v zvezi z vožnjo kolesarjev. Ob zaznavi morebitnih kršitev ukrepa v skladu s svojimi pristojnostmi in pooblastili. Naj dodamo, da vožnja kolesarjev na območju za pešce ni prepovedana. Mestni redarji za večjo varnost vseh skozi vse leto namenjajo veliko pozornost kolesarjem in njihovi varni udeležbi v prometu, denimo z že izpeljanim akcijskim načrtom Pločniki, kolesarji in posebna prevozna sredstva.

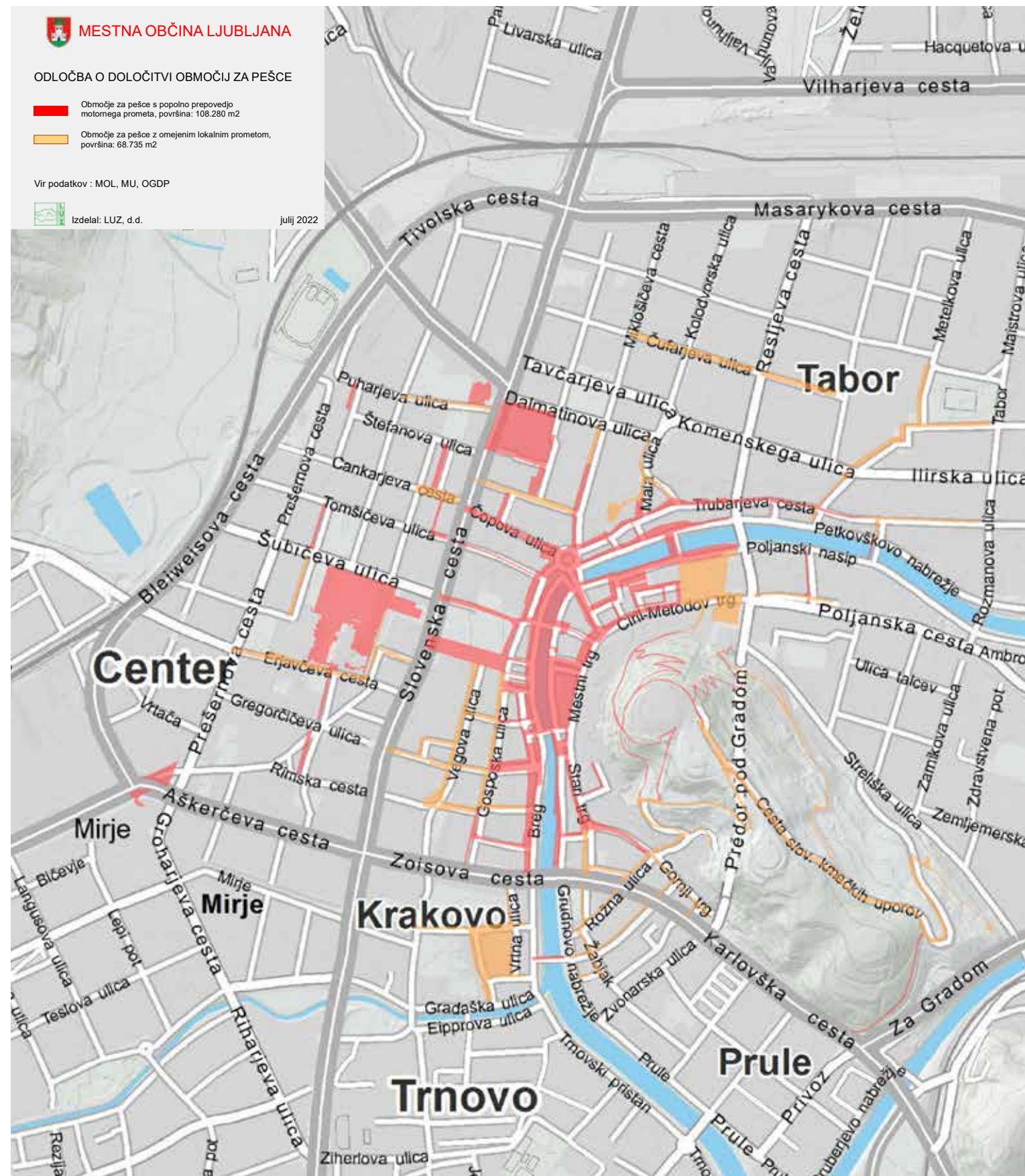
Na sosednji strani so z rdečo barvo označena območja prepovedi vožnje s kolesom z motorjem, sicer pa sta seznam ulic in grafični prikaz območja za pešce, ki meri že okoli 17 hektarjev, na voljo na spletni strani ljubljana.si/sl/moja-ljubljana/promet-in-mobilnost. Območja so urejena brez posebnih črt in prometnih znakov, ki bi označevali poti za kolesarje; delujejo namreč po sistemu deljenega oziroma skupnega prostora, kjer so v ospredju sobivanje, sožitje in medsebojno spoštovanje.

Naj ponovimo: čeprav je območje prednostno namenjeno pešcem, je tam dovoljena tudi vožnja uporabnikom koles, skirojev in drugih oblik mikromobilnosti, vendar morajo ti upoštevati prednost pešcev in voziti tako, da jih ne ogrožajo, ali pa kolo oziroma skiro potiskati ob sebi. Kot opažajo na MOL, nekateri tega ne spoštujejo in se premikajo hitreje, bolj dinamično in celo objestno, tako da na nekaterih ožinah in na območjih, kjer je gostota pešcev večja, prihaja do neprijetnih stikov med pešci in drugimi uporabniki prostora. Taki mečejo slabo luč na druge kolesarje, ki spoštujejo pravila in s svojo vožnjo ne ogrožajo nikogar.

MOL sicer nobenega predela na območju za pešce ni povsem zaprla v smislu, da bi

bil namenjen izključno pešcem. V mestni upravi se namreč zavedajo, da je pomembno, da je javni prostor odprt za pešce, kolesarje in uporabnike drugih prevoznih sredstev na področju mikromobilnosti. Še naprej pa bodo uporabnike koles, skirojev, triciklov, rolnikov, rolerjev, kotalk ... opozarjali, naj bodo previdni, obzirni in spoštljivi do pešcev.

ČEPRAV JE OBMOČJE ZA PEŠCE PREDNOSTNO NAMENJENO PEŠCEM, JE TAM DOVOLJENA TUDI VOŽNJA UPORABNIKOM KOLES, SKIROJEV IN DRUGIH OBLIK MIKROMOBILNOSTI, VENDAR MORAJO TI UPOŠTEVATI PREDNOST PEŠCEV IN VOZITI TAKO, DA JIH NE OGROŽAJO.

Nasveti za učinkovito rabo energije v vašem domu

Dosledno izvajanje nekaj preprostih ukrepov učinkovite rabe energije lahko bistveno pripomore k znižanju stroškov energije v vašem gospodinjstvu. Zanje ne potrebujete veliko časa ali denarja. V tem prispevku predstavljamo nekaj najbolj enostavnih in večinoma brezplačnih ukrepov, povezanih z vsakodnevnimi gospodinjstvi opravi ali bivalnimi navadami. Saj poznate rek zrno na zrno pogača, kamen na kamen palača, kajne?

DORIS KUKOVIČIČ

Kuhinja je pogosto osrednji družinski prostor in obenem odličen primer za to, kako se lahko začne varčevanje z energijo, pa najsi bo to pri kuhanju ali hlajenju hrane najsi pri pomivanju posode.

ŠTEDILNIK, GRELNIK VODE IN PEČICA

- Izberite ustrezno velikost posode za pripravo jedi.
- Ne pozabite posode pokriti s pokrovko.
- Pri kuhanju zelenjave uporabite toliko vode, da prekrije vso zelenjavo.
- Ugasnite pečico 5–10 minut pred predvidenim koncem pečenja, da izkoristite akumulirano toploto v pečici. Pečice so najbolj energijsko potratne naprave v gospodinjstvih.
- Za učinkovito delovanje grelnika vode redno odstranjujte vodni kamen z grelne površine.

HLADILNIK IN ZAMRZOVALNA SKRINJA

- Nastavite hladilnik na temperaturo med 3 in 5 °C. Zamrzovalna skrinja pa najučinkoviteje deluje pri -18 °C.
- Ne puščajte vrat hladilnika odprtih dlje, kot je potrebno.
- Če se zamrzovalna skrinja ne odtaja samodejno, jo sami redno odtajajte. S tem privarčujete energijo.
- Preden postavite hrano v hladilnik, jo ohladite do sobne temperature.
- Redno čistite prah na hrbtni strani hladilnika, saj ta lahko vpliva na učinkovitost hladilnika.

POMIVALNI, PRALNI IN SUŠILNI STROJ

Večinoma smo se prilagodili, da peremo perilo v času nižje tarife elektrike. A to še ni vse. Na enostaven način lahko še dodatno prihranite.

- Uporabljajte pralni in pomivalni stroj, ko ju popolnoma napolnite.
- Pranje pri nižjih temperaturah zmanjšuje porabo energije. Pranje pri 30 °C v primerjavi s pranjem pri 40 °C večinoma zniža stroške za tretjino.
- Če morate uporabiti sušilni stroj, perilo prej še enkrat ožemite v pralnem stroju.
- Očistite filter sušilnega stroja po vsaki uporabi.
- Enkrat na leto odstranjujte vodni kamen, če stanujete na območju, kjer je voda trda. Milimeter debela plast vodnega kamna lahko zmogljivosti ogrevanja vode v pomivalnem in pralnem stroju zmanjša za do 10 odstotkov.

KAKO LAHKO ŠE PRIHRANITE

- Znižajte temperaturo v prostorih za 1 °C in s tem zmanjšajte porabo energije za 5–10 odstotkov, pri čemer je pomembno vedeti, da se zdrava bivalna temperatura prostora giblje med 19 in 21 °C.
- Izključite ali izklopite vse naprave, ki jih ne potrebujete. Če imajo naprave lučko stanja pripravljenosti ali pa so vroče na dotik, porabljajo energijo.
- Izogibajte se sušenju na radiatorju, saj mora tako radiator porabiti več energije za ogrevanje prostora na želeno temperaturo.
- Redno menjajte vrečko v sesalniku. S polno vrečko sesalnik porabi veliko več energije kot s prazno, večja je tudi verjetnost, da se pokvari.
- Ugasnite luči, ko vas ni v prostoru, in zamenjajte stare svetilke z energetske bolj varčnimi.
- Preprečite prepih v vašem domu. Prepah je posledica špranj pri oknih, vratih, podu, stikih zidu in stropa, ceveh napeljave, električni napeljavi ...

Če imate vprašanja glede rabe energije v vašem domu ali na splošno, se lahko obrnete na Energetiko Ljubljana. Pokličite jih na brezplačno telefonsko številko 080/28 82 ali pa jim pišite na e-naslov info@energetika.si.

TIBOR MIHELIČ SYED

direktor Slovenskega mladinskega gledališča

Sprehod po obronkih udobja

Zastavimo si na videz preprosto vprašanje, zakaj mesto, njegove prebivalke in prebivalci sploh potrebujejo gledališče. Odgovorov je seveda toliko, kolikor je potencialnih piscev te kolumne, toda bodimo za začetek nalašč banalni in recimo, da so gledališča pač javni prostori, v katerih se prebivalci in prebivalke mesta družijo ob kar-seda kakovostnih umetniških uprizoritvah. Takoj nam je jasno, da je ta formulacija v vseh pogledih premalo, nekako brez strasti, predvsem pa brez kritičnega potenciala.

Kajti obscenost sodobnega, zgolj na poblagovljenje osredotočenega sveta nam pretkano vsiljuje samo kontekste zlagane individualne samorefleksije in osebnostne rasti, zelo malo pa kontekstov skupnostne samorefleksije, s čimer bi povečali družbeno senzibilnost, tako da posameznik in njegovi interesi le ne bi bili edino zveličavno osišče naše-ga bivanja. Ravno z reprezentacijo naših miselnih stanj, družbenih odnosov in krivic, ki jih ti odnosi porajajo, nas – običajno tiho večino – gledališče spravlja v neprijeten položaj, v nas pogosto drami sila ambivalentna čustva, toda le tako lahko zareže v naše pretežno vase zaverovane vrednostne sisteme.

LJUBLJANA JE IZRAZITO SODOBNO IN ODPRTO MESTO, KAJTI BREZPOGOJNO PODPIRA TUDI MALCE BOLJ PROVOKATIVNE IN DRZNE UPRIZORITVENE PRAKSE.

Gledališča bi torej morala biti predvsem tista skupnostna praksa, v okviru katere bi meščani in meščanke konsenzualno prakticirali izstop iz svojih območij udobja, svojih socialnih mehurčkov, kjer bi skupaj z nastopajočimi vadili hojo po robu med fiktivnim in realnim, med zgodovino in utopijami, hojo po lastni kulturni genealogiji. In ker v gledališču avtokracija pomena ni zaželen, daje gledališče v tem smislu nenehno možnost

za polemiko in izmenjavo mnenj, ki pa – in to je prekleto pomembno – ohranja kulturo dialoga. Nihče od udeležениh – ne nastopajoči ne občinstvo – namreč nima nadzora nad pomenom, nad mrežo znakov, iz katerih je sešita predstava.

Da bi razumeli obstoječe in si zamišljali nemo-goče, potrebujemo vse naštete mehanizme, kajti šele s tem, da si zamislimo nemogoče, spremembe sploh postanejo mogoče, šele takrat je mogoča tranzicija – če si izposodim Frommovo formulacijo – od imeti k biti. Ta pa je nujna, če si želimo povrniti zaupanje v prihodnost.

Toda ljudje se razlikujemo tudi po tem, da nekateri v življenju radi tvegajo več, drugi manj, zato je edino prav, da je v mestu gledališč več in da so smiselno razporejena na osi med meščanskim udobjem ali prestižem na eni strani in uporniškimi tveganjem in skokom v neznano na drugi.

Sodobno mesto se zaveda, da je ta raznolikost nujna, in Ljubljana je mesto, ki je v tem zavedanju izrazilo sodobno in odprto, kajti brezpogojno podpira tudi malce bolj provokativne in drzne uprizoritvene prakse.

Slovensko mladinsko gledališče se s pomembnim segmentom svojega sicer izjemno raznolikega programa gotovo uvršča med gledališča, ki tvegajo več, da bi tako povečalo možnost zareze v naše zdolgočasene vrednotne sisteme.

Eno izmed tematskih osišč aktualne Drugačne sezone so pojavi vračanja istega, pojavi in napake, za katere vedno znova naivno mislimo, da se nam zgolj zaradi civilizacijskega napredka, ki ga poganjajo tudi aktivizmi emancipacijskih gibanj, ne bodo ponovili. Pa se nam, vedno znova.

V zimskih mesecih bomo tako našemu občinstvu ponudili kup zanimivih premiernih uprizoritev. Decembra bomo v zgolj na prvi pogled humorni predstavi, v kateri moški igrajo ženske, ki igrajo moške, predstavili novo delo Simone Semenič. Predstavo z naslovom žbam! bo na oder postavil hišni režiser Vito Taufer. Januarja bo Sebastijan

Horvat v veliki koprodukciji s Kinom Šiška, navezujoč se na pri nas še neuprizorjeno delo Bertolta Brechta Strah in beda Tretjega rajha, odgovarjal na vprašanje o sodobnih oblikah fašizma, februarja pa bo predstava Ljubimki, ki jo bo po kulturnem romanu Elfriede Jelinek na oder postavila Nina Ramšak Markovič, spregovorila o zakoreninjenosti patriarhalnih vzorcev.

IRA RATEJ

dramaturginja v Mestnem gledališču ljubljanskem

Dežurna v gledališču

Ob sedmih zvečer skozi službeni vhod vstopim v Mestno gledališče ljubljansko. Dežurna sem. Ja, tudi gledališčniki smo dežurni, le da naše dežurstvo navadno traja do desetih zvečer oziroma do konca predstave. Ustavim se pri vratarju Janezu Jakopiču, s katerim malo ošvrkneva politiko, in mimogrede pogledam, ali so na seznamu prisotnih podpisani že vsi igralci in tehniki. Če bi kateri od podpisov manjkal, bi se moj srčni utrip hipoma povišal. Ena izmed nalog dežurnega je, da stopi na oder pred pričakujoče občinstvo in napove zamudo predstave, če je kdo od sodelavcev pozen, oziroma jo tudi odpove, če kdo nenadoma zbolí. To je ena najbolj neprijetnih nalog dežurnega, saj po navadi v teatru naredimo vse, kar je v naši moči, da predstavo odigramo. No, danes smo vsi.

Povzpnem se v tretje nadstropje in ravno še ujamem direktorico Barbaro Hieng Samobor med vrati studia, v katerem ima vajo za uprizoritev psihološkega trilerja Neznanec, katerega premiera bo novembra. Prijazno mi pomaha in zapre vrata. V moji pisarni me vsak dan že od aprila dalje pozdravi maketa ladje Bočna, ki je sicer eden od osrednjih scenskih elementov na Mali sceni, kadar v odrski pripovedi Človek v morju o svoji življenjski preizkušnji v oceanu govori Lotos Vincenc Šparovec.

Po notranjem stopnišču se spustim do nivoja Velikega odra. Pokukam v frizeraj, kakor rečemo frizerskemu salonu, v katerem frizerke in maskerke spreminjajo videz igralcev in igralk. Frizerka Jelka Leben ravno spenja dolge lase v čop na vrhu glave Matica Lukšiča – Macota. Ko si bo na glavo poveznil še črn klobuk, bo šel na Malo sceno in izvedel svoj solo kozmomjuzikel Vse to sem videla, ko sem letela mimo o prvi pasji astronautki Lajki, ki je obletela Zemljo.

Po ozvočenju zadoni inspicientov glas: »Ura je devetnajst in petnajst minut. Še petnajst minut do

začetka predstave Bog masakra.« Inspicient ali vodja predstave skrit pred očmi občinstva domuje v stekleno-kovinski kabinici na levi strani odra. Danes jo zaseda Borut Jenko. To je naš poveljnik, ki kliče igralce in tehnike na oder. Nenadoma se pojavi dežurni gasilec in sede na svoj stol v temni kot zaodrja. Na vsaki predstavi je namreč tudi poklicni gasilec, ki bi v primeru požara prevzel krnilo. Na drugi strani odra dobro skrita v temi sedi šepetalka Nena Mauser Lenarčič, ki je v MGL-ju že več kot 50 let. V bistvu je legenda, pa tudi živa enciklopedija, ki ve o gledališču več kot vsi mi skupaj. Pomahava si. Medtem Borut pokliče igralce na oder. Oba gledava zaslon, na katerem se vidi, da je dvorana že skoraj polno zasedena. Obrazov ljudi ni mogoče razločiti, vidiva le drobne silhuet. Drug za drugim se iz polteme luščijo igralci. Iva Kranjc Bagola, Jana Zupančič, Uroš Smolej in Sebastian Cavazza. Molče stojijo v posvečeni in tihi zbranosti.

HVALA VAM, MEŠČANKE IN MEŠČANI LJUBLJANE, DA STE SE SPET VRNILI V SVOJE GLEDALIŠČE!

Zapustim zaodrsko napetost in v dvorani sedem na stranski sedež pod reflektorjem, ki ga šaljivo kličemo loža. Večina občinstva že sedi, nekateri brskajo po torbica, drugi so zatopljeni v svoje mobilne telefone, nekaj jih lista gledališki list, večina pa prijazno klepeta s sosedi. Ne razločim, o čem se pogovarjajo, zdi se, kot bi prisluškovala toplemu brečanju čebel v čebelnjaku. Globoko sem ganjena, da imamo spet polne dvorane. Hvala vam, meščanke in meščani Ljubljane, da ste se po dveh koronskih letih spet vrnili v svoje gledališče!

Dvorana potone v temo in tišino, ki jo presekata glasba in svetloba. Razlijeta se po odru, na katerega stopita Jana in Uroš. Predstava se je začela. In tako je v MGL-ju sleherni večer večer za večerom že več kot 73 let. In meni je toplo pri srcu, ker sem skupaj z vsemi ustvarjalci in občinstvom delček te častivredne tradicije.

MILAN GOLOB

direktor Šentjakobskega gledališča Ljubljana

Ves svet je oder

Mestni dom, v katerem prebiva Šentjakobsko gledališče Ljubljana, se ležerno naslanja na Grajski grič. Udobje mu nekoliko kvari le preprih, ki vleče iz predorske cevi ob njegovem desnem boku. A to ne zmoti njegove igre – naš stoletnik je razigran. V naročju mu leži osrednja ljubljanska tržnica, kjer vsak dan brez izjeme kar vrvi od pogovorov, ki se utrinjajo med branjevkami, naključnimi kupci in stalnimi strankami. Ljubljano, ožarjeno z jesenskim soncem, so sicer zapustile ptice selivke, a so se vanjo po dveh letih vrnile trume tujih turistov, ki pred Vodnikovim spomenikom zvedavo poslušajo vodičke in se (neuspešno) trudijo izgovoriti »Plečnik«. Ta prostor ni le za kupce, solatarje, firbce in stalne abonente v bližnjih lokalih. Je tudi posvečen prostor srečevanja, tisti del starega mesta jedra, ki prijazno poboža vsakogar, komur se znajde na poti.

Kadar se skozi okno pisarne zazrem na to prostrano igrišče človeške raznolikosti, ki vznika in se razblinja v drobceh trenutkih, se spomnim Shakespearjeve misli: »Ves svet je oder in vsi moške in žene zgolj igralci: nastopajo in spet odhajajo in vsak igra v življenju razne vloge.« Za moje režisersko oko je tržnica neizčrpen vir navdiha: živi, nepredvidljivi ljudje se pomikajo skozi presežno scenografijo, ki jo narekuje arhitektura Plečnikovega genija. Lokacija Šentjakobskega gledališča je res izjemna, saj se »commedia profana« vsakodnevno dogaja tako rekoč na našem dvorišču, »commedia divina« pa že stoletje za zidovi Mestnega doma na Šentjakobskem odru.

Jesen je tradicionalno čas, ko gledališča vpisujemo abonmaje. Letos ni nič drugače. Mimogrede, saj ste že vpisali abonma? Če ne, kaj še čakate? Letošnjega šentjakobskega repertoarja res ne smete zamuditi! Podražitvam navkljub smo ohranili lansko ceno, ki je za pet predstav še vedno najugodnejša tostran Alp. Zato: »Alo, gremo v gledališče!« Predstave se ne bodo gledale same – režiserji

Juš A. Zidar, Jaša Jamnik, Sara Lucu, Ira Ratej in Milan Golob se bodo z ansamblom Šentjakobskega gledališča potrudili, da ne boste prišli zaman.

Kaj sem že hotel reči pred EPP-vložkom? Ah, da, letošnjo sezono smo začeli nekoliko drugače. Otvoril jo je koncert skupine Anbot pod umetniškim vodstvom skladatelja Alda Kumarja. Zaradi navdušenega sprejema pri gledalcih in velikega povpraševanja bodo morali 27. novembra svoj nastop na Šentjakobskem odru ponoviti.

VESELI ME, DA SE OBISK V GLEDALIŠČU PO DVEH SUŠNIH LETIH POČASI DVIKUJE. A ŠE BOLJ POŽIVLJA SPOZNANJE, DA VLADA TUDI ZANIMANJE ZA IGRANJE NA ODRU.

Veseli me, da se obisk v gledališču po dveh sušnih letih počasi dviguje. A še bolj poživlja spoznanje, da vlada tudi zanimanje za igranje na odru. Pravkar smo zaključili prvi krog avdicij, na katere se je prijavilo 122 kandidatov. Skoraj toliko, kolikor ima naše društvo članov (približno toliko kandidatov se vsako leto prijavi tudi na sprejemne izpite za AGRFT). Vesel sem, da si toliko ljudi želi delati (in igrati) v gledališču. Poleg strasti in navdušenja je vsak na avdicijo prinesel tudi svojo osebnost. Neko posebno energijo, (ne)izrečeno osebno zgodbo, ki jo je začutiti v gibanju tele-sa, načinu govora, obvladovanju treme. Po nekaj minutah, eh, kaj, sekundah, sem imel pri vsakem izmed njih občutek, da ne gre več za neznance, s katerimi smo se pravkar spoznali. Komaj čakam drugi krog avdicij, ko se bodo te pogumne osebnosti še bolj razkrile in poglobile. Z vznemirjenjem zrem v bližnjo prihodnost, ko se bodo novi talenti šentjakobskega ansambla predstavili na Šentjakobskem odru, oblečeni zgolj v osebnosti likov domače in svetovne dramatike.*

Lahko bi vam pravil še to in ono o gledališču pa o silvestrski predstavi, anekdotah iz zakuljsja in o zgodbah, ki so v vsakem izmed nas. A dovolite, vsega ni mogoče ubesediti – treba je pokazati. In vi morate videti, gledati. Kje drugje kot v gledališču. Vabljeni.**

* Šentjakobsko gledališče Ljubljana izjavlja, da bodo igralci oblečeni tudi v kostume.

** Ne, resno: dobrodošli!

Mnenja avtorjev ne izražajo nujno stališča MOL in uredništva glasila Ljubljana.

LJUBLJANČAN

Pankrti so 18. oktobra 1977 na Gimnaziji Moste odigrali svoj prvi koncert. To je bil tudi prvi pank koncert v Ljubljani, Sloveniji in takratni državi Jugoslaviji. Od takrat nič več ni bilo isto. O Lublani prej in Ljubljani po tem smo se pogovarjali z njihovim pevcem, pank poetom, zvestim navijačem Olimpije in Slovana ter Kodeljevčanom za vedno, Petrom Lovšinom.

NINA KOŽAR

Lublanaja je bulana je najprepoznavnejši komad Pankrtov. Izšel je leta 1978 na mali plošči s komadom Lepi in prazni. Zakaj je bila Ljubljana bulana, kaj je bila diagnoza?

Ljubljana je bila nekaj let pred pankom ena od prestolnic dobre glasbe. Ne le v Jugoslaviji, tudi v vzhodni in srednji Evropi. Imeli smo boljše koncerte kot Trst, Celovec in Beograd, skoraj takšne kot Dunaj in Milano. Ker smo bili na vzhodu najbližji, so tu nastopali Status Quo, Frank Zappa, Cat Stevens, John Mayall in podobni. Zelo radi smo jih obiskovali, potem pa je nastopilo obdobje simforoka s skupinami Yes, Genesis ter Emerson, Lake & Palmer, ki nam niso bili preveč všeč. Začeli smo se dolgočasiti. To je bil glavni razlog, da smo se začeli ukvarjati z glasbo. V stari Ljubljani takrat ni bilo življenja, lokali so se zapirali zelo zgodaj. Ostala nam je le železniška postaja. Mogoče smo bili zato bolj aktivni in igrali po kletih. Mladi smo se tudi veliko ukvarjali s športom. Olimpija je bila prvoligaš v nogometu, košarki in hokeju. Muzika pa je bila naš glavni stimulans. Če bi bili zadovoljni s tem, kar smo gledali na ljubljanskih odrih, ne bi bilo Pankrtov.

Kaj pa politika? Pank je bil vendar tudi odziv na politično in družbeno dogajanje.

Tudi politika nas je dolgočasila. Na faksu so nam politični ustroj Jugoslavije predstavljali kot najboljšega od obeh svetov, nam pa se je to seveda zdelo pretirano. Zato smo si Pankrti za temo izbrali politiko, ker je bilo takrat zelo enostavno biti cinichen do okostenelega sistema in ljudi, ki so ga zastopali. Če se ozremo nazaj, so bile nekatere stvari v idejnem smislu kar dobre. Pritisk na ljudi je bil gotovo manjši. Vsak je imel zagotovljeno službo, na sindikalnih zabavah pa so bili najboljši žuri. Za našo aktivnostjo ni bilo nobenega resnega političnega udejstvovanja ali vizije. To so ugotovili tudi tisti, ki so nam sledili iz policije. Tudi zdaj, 45 let kasneje, nimamo odnosa z nobeno politično stranko in nihče nas ne zanima. Najbrž tudi zato občutimo določeno ignoranco politične in kulturne scene. Pankrti smo pojav sam zase.

Na Gimnaziji Moste ste leta 1977 odigrali svoj prvi koncert. To je bila točka nič, iz katere je izšla cela pank in subkultura scena v Ljubljani.

Pred leti je eden od glasbenikov iz hrvaške skupine Azra zapisal, da smo bili Pankrti detonatorji scene. Nismo se dobivali z drugimi akterji ali z njimi soustvarjali. Sodelovali pa smo pri reviji Punk problemi, ki je bila na liniji teorije in prakse te filozofsko-politične scene to, kar je hotela biti Nova revija, pa smo jo prehiteli. Njenim ustvarjalcem je bilo vedno malo žal, da so bili za nami.

Pank pa je vseeno pomenil upor. Kaj ste hoteli z njim doseči? Saj ni nujno, da hoče upor kaj doseči. Uživali smo v tem, da smo bili drugačni. Uživali smo v muziki. Bila je čisto drugačna od tiste, ki je bila zapovedana v sistemu države in tudi same glasbe. Predvsem pa smo bili drugačni od rocka, ki se je začel izgubljati v svojem nasprotju — v klasiki.

Pa vendar ne moremo mimo tega, da je imel pank in z njim Pankrti velik vpliv na družbena gibanja, ki so z željo po spremembah vodila k osamosvojitvi Slovenije.

Na nas se je takrat malo lepila Zveza socialistične mladine Slovenije, ki je prinašala svežino v jugoslovansko politično ureditev. Nagrade zlata ptica pa nam nikdar niso podelili. Sedem sekretarjev SKOJA, najprestižnejšo nagrado za mlade ustvarjalce na področju umetnosti, nam je podelila Zveza socialistične mladine iz Zagreba. To je bil naš edini institucionalni odmev. V vojski, ki sem jo služil v Privlaku na Hrvaškem, sem zaprosil, ali grem lahko ponjo, pa mi niso dovolili, čeprav bi težko rekel, da so me šikanirali. Določeni starešine so me celo podpirali. Zdaj, v novem sistemu, pa oporečnike napadajo z leve in desne. Vtihanaplja se celo fizično nasilje nad drugače mislečimi. Tu bi morali postaviti jasno mejo. V Ljubljano se ljudje selijo tudi zaradi varnosti in miru. Naj tako ostane.

Smo bili naivni, ker smo verjeli, da bomo v novem sistemu bolje živeli?

Vsi smo hoteli iz Jugoslavije narediti boljšo državo in to nam je v osemdesetih tudi uspevalo. Takrat je doživljala svojo pomlad, čeprav zdaj vemo, da je bila to pravzaprav jesen njenega življenja. V Sloveniji so se odpirala vsa področja, še bifejev je bilo vedno več. Glasba je bila polna pankovskih in novovalovskih skupin, odpirale so se debate, razni klubi in življenje. Zato smo bili toliko bolj razočarani, ko so zaprli člana naše ekipe NK Kodeljevo Janeza Janšo. Vedeli smo, da je vojska problematična, a sam je nisem štel za sovražnico. Bila je le še ena od institucij, s katero smo želeli imeti dialog. Janez pa je včasih, ko smo se vozili na tekme, govoril o zelo problematičnih, a pomembnih zadevah. Nas politika v tem smislu ni privlačila. Bolj nas je zanimalo, ali

»LJUBLJANA JE AMBICIOZNO MESTO.«

bodo po tekmi kakšni sendviči in pivo. Pa kaj bo z Olimpijo in Slovanom, prijateljicami in klubi, kot sta bila Turist in Palma.

Pankrti ste veliko peli o Ljubljani.

Leta 1986 smo na povabilo tedanjega sekretarja Marjana Rožanca za klub Slovan posneli himno. Adijo Ljubljana je bila na drugi strani. V tej protivojni pesmi pojemo tudi o družini in prijateljstvu, ki se je krepilo v dobrih gostilnah, kot je bila Pr' Novak pod Golovcem. Zdaj so dobre ljubljanske gostilne še malo dlje iz Ljubljane. Tu je ostala bolj šminka, čeprav je še vedno nekaj finih lokalov: Prulček, SEM, Orto Bar, Kodeljevčan in Plečnikove arkade. Mi smo že stari in nimamo toliko vpogleda, ampak se mi zdi, da je bilo življenje v Ljubljani vmes še pestrejš.

V pesmi Lublanaja je bulana poje o delavskih Mostah in kmetih na Viču. Kako se je mesto spremenilo od tistih časov?

Čeprav smo se iz veliko stvari zafrkavali, smo vseeno izhajali iz realnega stanja. Danes bi mogoče govoril o trgovskih centrih, ki jih je preveč za dober okus. Po drugi strani pa je napredek v centru, kjer prej ni bilo nič, neverjeten. Nekateri ljudje se pritožujejo nad številom turistov, meni pa je všeč, da jih vidim, čeprav imam tudi jaz rad kdaj na tržnici mir. Ko jih opazujem, kako prisluhnejo vodičem, ki jim pripovedujejo o stvareh, za katere še Ljubljančani ne vemo, se mi zdi, da mestu včasih premalo zaupamo in ga premalo spoštujemo. Veliko ima pokazati in to zdaj kaže v svoji najlepši luči. Želim pa si, da bi se ohranilo več starih ljubljanskih navad, kot je boljša tržnica ob nedeljah. Tam vedno najdem kakšno knjigo, ploščo ali starino zase.

»LJUBLJANA JE BILA NEKAJ LET PRED PANKOM ENA OD PRESTOLNIC DOBRE GLASBE. NE LE V JUGOSLAVIJI, TUDI V VZHODNI IN SREDNJI EVROPI.«

Je uporniški duh Ljubljane še živ ali smo danes preveč zadovoljni s svojim življenjem?

Nič ni narobe, če so ljudje zadovoljni s svojim življenjem. To je stvar izbire, ki jo moramo dopustiti. Moja žena je večna upornica. Ves čas si želi, da bi bilo bolje za vse, tudi za najine potomce in okolico. Zdi se, da se tudi v glasbi izrazito podpira družbeno apatijo. Malo naveličan tega sem se še sam lotil pisanja protestne pesmi. Nastajala je eno leto, končal pa sem jo po našem koncertu v Hali Tivoli, ko sem doma počival. Počivanje krepi ne samo telo, ampak tudi duha.

Mlajše glasbene skupine želijo osvojiti Stožice in Krizanke, vi pa ste se ob 45-letnici Pankrtov vrnili v Halo Tivoli. Kakšen pomen ima za vas?

Gotovo je razlog nostalgija, poleg tega pa ima Hala Tivoli od vseh dvoran v mestu najboljši zvok in dušo. Tu smo leta 1987 odigrali svoj poslovilni koncert Zadnji pogo v Ljubljani. Lepo je opazovati, kako ljudje pripešajo iz centra in se zberejo pred vhodom. Tudi tokrat je bilo razpoloženje enkratno, a seveda sem pred petimi leti užival tudi v polnih Stožicah. Tam smo posneli krasne kadre za film, TV in živo ploščo.

Še hodite na tekme?

Če se da, grem na vsako nogometno tekmo Olimpije in Slovana. Spremljam tudi hokej, malo manj pa košarko. Nogomet je moja strast. Zelo me je prizadelo, kar se je dogajalo z NK Olimpija. Ljubljana je ambiciozno mesto. Novemu vodstvu polagam na srce, da si želimo igrati v Evropi. Brez tega ne gre. Dobre ekipe ne smejo razprodati. To hočejo povedati Green Dragons in vsa preostala publika.

Ljubljano imate zelo radi. Kaj vam je všeč in kaj bi spremenili?

Najbolj sem zadovoljen, da mesto lepo skrbi za parke. Izpostavil bi park grofa Codellija, saj sem tu doma. Postavili so fitnes naprave in dve mizi, na katerih se vsak dan igra ping pong. Če je sneg, ga ljudje očistijo in igrajo, to vam povem iz prve roke. Največja katastrofa pa je, da smo izgubili svojo pivovarno. Union! Sveto ime. To ni bila le napačna odločitev, Dostojevski bi temu rekel zločin. In kakšna bo kazen? Bodo naši vnuki tudi brez vode? Mesto bi lahko odkupilo blagovno znamko in tam odprlo vsaj kraft pivovarno.

Pankrti so leta 2020 ob 40-letnici svoj prvi album Dolgcajt ponovno izdali na vinilni plošči z restavriranimi posnetki in arhivsko dokumentacijo. Vsak od 700 izvodov je oštevilčen. Nekaj jih je še na voljo na spletni strani zkp.rtvsl.si.

Nekateri jeziki besede pritličje ne poznajo ali pa je vsaj ne uporabljajo – stavbe merijo v etažah in tista, ki se drži tal, je pač prva po vrsti. Takšna jezikovna rešitev je po svoje praktična, morda celo bolj smiselna, a ker je jezik precej več kot skupek pragmatičnih odločitev, ji nekaj manjka. Jeziki brez pritličja izgubijo lepo besedo in zanimiv koncept.

»Pritličje je temelj za nadstropja in streha za podzemlje.« Tako pravijo v ljubljanskem Pritličju. Torej je pritličje vidni temelj zgradbe, osnova njene rasti. Je prostor, v katerega vstopamo, izhodiščna točka našega raziskovanja notranjosti, hkrati pa daje zavetje kletnim prostorom, v katerih se skriva marsikaj – od starih pisem do pozabljenih igrac, od okostnjakov do zakladov.

Ja, slovenščina ima pritličje. In Ljubljana ima Pritličje, lokal, ki v stavbi Mestne hiše na Mestnem trgu 2 prebiva in deluje že osem let. Svoj osmi rojstni dan bo praznoval 20. novembra. V prestolnici seveda obstaja kopica

odprl Cafe Open, prvi ljubljanski lokal, ki se je deklariral kot prostor LGBT-skupnosti. Tudi to je bil več kot bar, kjer pač popiješ jutranjo kavo – bil je prostor s programom in idejo, prostor vključevanja in odprtosti. Kjer je vključevanje, pa je žal tudi izključevanje, kar je prulski lokal najbolj neposredno izkusil 25. junija 2009, ko se je pred njim zgodil homofobni napad na Mitjo Blažiča. V času še kako prebujenega nasilja nad drugače mislečimi in živečimi je prav, da tega datum ne pozabimo. Republika Slovenija je svoj rojstni dan pred 13 leti praznovala na nadvse temačen način.

Cafe Open je po petih letih zaprl svoja vrata, njegova ekipa pa je kmalu zatem dobila možnost prevzeti pritlične prostore tik ob vhodu v Magistrat. Zasedli so (svoje) mesto, kot pravijo, in prva etaža posloplja Mestne hiše je postala »najbolj javno in odprto pritličje v središču mesta«. Kavarna, klub, galerija, oder, okrogla miza ... vse to in še več.

DVORANA PRITLIČJA JE ODPRTA ZA RAZNOLIKE IDEJE IN PROBLEME, TUDI TISTE, S KATERIMI SE JE TEŽKO SOOČITI.

na rob – vse to najde svoje mesto za okroglimi mizami Pritličja. Ker ne pozabimo: pritličje je streha podzemlja, tam pa se skriva marsikaj, od zakladov do okostnjakov.

Pritličje je trdno zasidrano v ljubljansko in slovensko umetniško, intelektualno in družabno sceno, redno pa se povezuje tudi z drugimi organizacijami. Sodeluje z Radiem Študent, zavodom Emanat, društvom ŠKUC, Mestom žensk, festivalom Spider in Drugo godbo, s čimer soustvarja ritem prestolnice. Svoj vsakoletni vrhunec pa program prve etaže doživi s poletnim festivalom elektronske glasbe, kritične misli in aktivizma, imenovanim Grounded. Ljubljana ima svoje Pritličje. In za stavbo je pritličje vsaj tako pomembno kot temelj.

Pritličje so ustanovile štiri aktivne državljanke: Nina Hudej, Nina Kodrič, Monika Weiss in Barbara Rajgelj. Z ekipo 15 sodelavk in sodelavcev verjamejo v človekove pravice, odprto družbo in večerno kavo.

»Mislimo kritično in delamo koristno.« Kaj pomeni to vaše geslo?

Prostor je odprt za dogodke, ki se kritično lotevajo družbenih problemov, hkrati pa si želimo, da po vsaki razpravi nastane načrt za spremembe. Ker nismo odvisni od javnega denarja, ampak od šanka, smo lahko bolj odzivni na aktualne potrebe skupnosti.

Družabnost in družbena odgovornost – kako pomembni sta skodelica kave in steklenica piva za umetnost, kulturo in poglobljen premislek družbene stvarnosti?

V prostoru druženja si dovoliš misliti zunaj okvirov, sogovorniki so raznovrstnejši, razprava intenzivnejša in preskoki hitrejši. Enako v umetnosti, glasbi. Tu lažje stopiš čez rob. Družbenost programa in družabnost šanka omogočata in osmišljata drug drugega.

Šank je prisposodba skupnosti.

Kakšen je šank v Pritličju?

Vsak šank je prisposodba odprtosti. Lokal je prostor dialoga, je eden najbolj odprtih javnih prostorov. Ni naključje, da angleški pub izhaja iz pojma »public space«, to je javni prostor.

Se pa šanka drži veliko negativnih konotacij, je tudi prisposodba in kraj primitivizma. Kako se proti temu bojevati?

Na šank se pogosto zlivajo vse frustracije, ki jih proizvaja družba. A to govori več o vulgarnosti družbe kot o primitivizmu šanka. Seveda pa morajo biti pravila šanka jasna.

In kakšna so pravila šanka v Pritličju?

Ne toleriramo nobene oblike nasilja. Smo »bully free bar«, kar pomeni bar brez nasilnežev. To oznako smo razvili v okviru projekta, v katerem smo obravnavali nadlegovanje delavcev lokalov. V Pritličju gost nima vedno prav. Ne zanimajo nas spol, rasa, nacionalnost, starost, ampak kako se tisti, ki pride, obnaša. Klimo lokala močno sooblikujejo tudi zaposleni in program.

Kako pomemben je prostor za uresničevanje lastnih vizij?

Brez »lastne sobe« so zlasti za ženske možnosti za delovanje bistveno omejene, zato Pritličje pomeni tudi bazo, bistveno za številne druge iniciative, glasbenice, aktivistke, kulturnike. Za uresničevanje vizije so ključni povezana, angažirana in duhovita ekipa, avtonomija pri delu in, seveda, čista stranišča.

Pritličje mesta

BOŠTJAN NARAT

gostišč, gostiln, barov in bifejev, ki imajo precej daljšo tradicijo. Ampak malo jih je, ki v kulturnem in družabnem življenju mesta opravljajo tako pomembno vlogo.

Začnimo na začetku, pri prvem vtisu. Za naključnega obiskovalca je Pritličje lokal v stari Ljubljani, ki mu senco dajeta grajski hrib in Mestna hiša, njegov vrt pa ponuja prijeten razgled na Robbov vodnjak in Mestni trg. Dobra kava, pestra ponudba prigrizkov ter brezalkoholnih in malo manj brezalkoholnih pijač na tako rekoč elitni lokaciji. A vstop v notranjost hitro razkrije, da je Pritličje precej več kot še ena turistična točka. Plakati in zloženke, ki vabijo na raznovrstne dogodke, prireditveni prostor v ozadju, ki jih očitno gosti, predvsem pa vzdušje, ki daje slutiti in vedeti, da se v teh prostorih dogaja marsikaj. Stara hiša z mlado in vitalno vsebino.

Predzgodba Pritličja se začena nekaj sto metrov stran, na Prulah. Tam se je leta 2008

Program Pritličja je raznolik in bogat. Velik del ima seveda glasba – od DJ-večerov do koncertov manjših zasedb, po navadi v prostoru levo od šanka, občasno pa kar na trgu pred lokalom. Žanrsko pester, a vselej kakovosten nabor urbanih muzik, ki dajejo pomemben prispevek k ljubljanski glasbeni sceni. Na koncert v Pritličju zaideš tudi takrat, ko nastopajočih ne poznaš, gotovo bo zanimivo.

Posebno poglavje v zgodbi o Pritličju pa so okrogle mize, predavanja in podobni dogodki. Tu se družabnost in družbena odgovornost najbolj očitno prekrivata. Tu program najbolj neposredno odpira družbeno pomembne teme ter zastavlja ključna vprašanja našega sobivanja. Ugledni gostje ter manj znane avtorice in avtorji, univerzitetne profesorice in intelektualci iz neakademske sfere – dvorana Pritličja je odprta za raznolike ideje in probleme, tudi tiste, s katerimi se je težko soočiti. Opozarjati na spregledano, razkrivati prikrito, pogovarjati se o ljudeh in stvareh, ki jih družba rada odriva

Filmski prazniki s Kapo

Kaj početi v hladnih in sivih zimskih dneh? Kino je super ideja. S svojimi najdražjimi si oglejte prvi slovenski božični film Kapa, ki je bil skoraj v celoti posnet v Ljubljani. Napovednik in spored najdete na spletni strani kapa-film.si.

Zgodba o pogumu, odgovornosti in medsebojni pomoči

T

KAJA BENKO

o bi lahko bila zgodba o medvrstniškem nasilju s tragičnim koncem. Zgodba, ki se ne bi smela zgoditi. Ki bi jo vsi obsodili, potem pa živeli naprej. Ampak ne, to je zgodba o štirih mladostnikih, njihovem pogumu, prijateljstvu, odgovornosti in medsebojni pomoči.

Bil je čisto običajen šolski dan. Na OŠ Božidarja Jakca v Nusdorferjevi ulici se je končal pouk in pred šolo se je zbralo veliko učencev, ki so se pred odhodom domov še malo družili, tako kot vsak dan. Običajen vrvež je presekala spor, nato prerivanje in nož, s katerim je mladostnik zabodel učenca. »Bil sem za šolsko ograjo, med bloki, in kar naenkrat so se vsi okoli mene razbežali. Ostal sem sam z njim,« pripoveduje Al Jahić, ki je prvi priskočil na pomoč ranjenemu Kemalu. »Nisem vedel, kaj naj naredim, bil sem v šoku.« Kemalu je

nato pomagal do bližnje klopce in poklical prvo pomoč. Ko je govoril z reševalko, sta iz šole prišli Anesa Kanurić in Denisa Mustafoska. Takoj sta tudi oni pomagali, na rano sta mu pritiskali robčke, potem pa se je mimo pripeljal še Ajdin Murtić. Videl je, kaj se je zgodilo, in kar s skirojem zapeljal v šolo, tam našel učitelja Andreja Zrimška, ki je takoj pograbil prvo pomoč in stekel za njim.

»Ko sem prišel tja, prizor res ni bil lep: fant je sedel na klopici, močno je krvavel, zraven sta bili dekleti, ki sta mu vlivali pogum, se pogovarjali z njim ter z robčki pritiskali na rano. Al mi je takoj predal telefon, da sem nadaljeval pogovor z reševalci. Okoli nas se je nabralo precej otrok, vsi so bili pretreseni. Jokali so in se tresli. Res ni bilo lepo,« se spominja učitelj in nadaljuje: »Veste, vsi štirje so naredili veliko: punci sta ga

umirili, mu pritiskali na rano, Ajdin je vedel, da mora po odraslo osebo v šolo, kjer imamo spravljeno prvo pomoč, tako da sem jaz v bistvu samo prišel tja in naredil tisto, za kar smo izšolani, pa upamo, da tega ne bomo nikoli potrebovali.«

Ranjencu so naredili kompresijsko obvezo in počakali na prihod reševalcev. »Pa še reševalci so prišli ravno na napačno stran šole, tako da sem šel do njih in jih vodil do pravega mesta,« razlaga Ajdin. Na vprašanje, ali ga je bilo kaj strah, pa odgovarja, da niti ne: »Midva sva se včasih skregala, in potem ko to vidiš, ti je zelo žal, hkrati pa veš, da tega sam ne bi nikoli naredil.« Denisa in Anesa dodajata, da Kemala nista želeli pustiti samega in prestrašenega.

Tisto noč nihče od njih ni spal. Ko so naslednji dan prišli v šolo, so izvedeli, da bo s Kemalom

vse v redu, a da bi brez njihove pomoči zagotovo izkervavel. So ponosi nase? »Jaz sem bila tista, ki sem rekla, zakaj mu nisem še bolj pomagala. Ampak ko sem slišala, da je v redu, sem bila tako vesela,« je povedala Denisa, Al pa je dodal, da so se vsi spraševali, zakaj mu niso še bolj pomagali: »Lahko bi mu slekli pulover, da bi lahko še bolj pritiskali na rano – še pogovarjali smo se o tem. Pa nismo, ne vem, zakaj ... res smo bili v šoku.«

Učitelj Andrej Zrimšek pravi, da je zelo ponosen, da so se v množici otrok našli Al, Denisa, Anesa in Ajdin, ki so z zdravim razumom pristopili k stvari, prevzeli odgovornost in premagali čustva. »Ko se zdaj vidimo na hodniku, si mislim, ja, včasih je bilo treba kateremu od teh fantov res malo požugati, a jih zdaj gledam čisto drugače.«

Na šoli so vsem učencem, ki so bili priča nasilnemu dogodku in so potrebovali pogovor, ponudili pomoč. »Lahko so se obrnili na šolsko svetovalno službo, razrednika, pomočnico ravnateljice ali name,« je povedala ravnateljica Elvira Sušec, razredniki pa so z učenci na razrednih urah tudi ponovili, kako prepoznavati različne vrste nasilja in kako v takih primerih ukrepati.

Nasilje nikoli ni rešitev in zanj ni nikakršnega opravičila, pogum, ki so ga izkazali štirje učenci, pa zasluži vse pohvale. Naj bo njihova zgodba spodbuda za vse mlade in za družbo brez nasilja. Pa še nekaj: tako kot je neopravičljivo nasilje, je, kot je posebej poudaril Al, neprimerno tudi snemanje takšnih dogodkov z mobilnimi telefoni in objavljanje posnetkov na družbenih omrežjih.

JESENSKO-ZIMSKA KOLEKCIJA Z LJUBLJANSKIH TRŽNIC

Bil je eden tistih dni konec oktobra, ko je mesto do poznega dopoldneva pokrivala megla, iz katere je štrlela samo špica Šmarne gore. V tej hladni sivini smo se namenili poiskati toplino in barve. Oboje – in za dobro vago še kak kuharski namig – smo našli na tržnicah, ki so že odete v krasne jesensko-zimske odtenke.

MINA MOKAR

Na tržnici v Kosezah smo se v sekundi zaklepetali s Sašo Rančnik, ki prihaja z družinske kmetije Cunder. »V naši družini se že peta generacija ukvarja s kmetovanjem, kar torej pomeni, da kmetujemo že več kot sto let,« je povedala za uvod. Takole je opisala svoje delo: »Deset let že prodajam na tržnici, kar pomeni, da sem tukaj od 7.30 pa nekako do 14.30. Ko pridem domov, se delo ne konča, kajti do večera napolnim avto z domačo zelenjavo, ki jo bom naslednji dan odpeljala na tržnico.« Kaj pa prosti dnevi in počitnice? »Skorajda jih ni. Samo v ponedeljek me ni na stojnici, saj bi to zame pomenilo, da niti nedelj ne bi imela prostih,« je Rančnikova še enkrat pojasnila, da se njene priprave na tržnico vsakokrat začnejo že dan prej.

Koseška tržnica je bila tisto dopoldne zmerno živahna – kupci so sicer bili, a pretirane gneče ni bilo. Slavica Avbelj, ki zelenjavo z domače kmetije tam prodaja že 30 let, opaža, da je prometa veliko manj kot v preteklosti. Podobno ugotavljajo tudi branjeveke na osrednji ljubljanski tržnici, kjer zelenjavo z domače kmetije med drugimi prodaja Mija Mrčun. Z iskrenim nasmeškom na obrazu pokramlja z vsakim od kupcev, večino jih pozna po imenu. Ne da bi za trenutek odložila delo, nam je med nalaganjem novih pesti motovilca v vrečko kot zanimivost navrgla: »Točno na tem mestu prodajam zelenjavo že 43 let.«

Resda je tudi na osrednji tržnici manj kupcev kot pred desetletji, ugotavlja Mija Mrčun, a vendarle opaža, da so se v zadnjem letu, dveh kupci počasi začeli vračati. In tako danes med stojnicami na osrednji tržnici srečujemo vse več mladih družin, ki cenijo lokalno pridelano hrano ter podpirajo trud in trdo delo domačih kmetovalcev. Tudi Darinka Kozina, ki iz Dola pri Ljubljani nekajkrat na teden pripelje domačo zelenjavo na osrednjo tržnico, zaznava podobno: »Kupci čedalje bolj iščejo dobro in domačo robo.«

Saj res: ste opazili, da smo na obeh tržnicah, v Kosezah in mestnem jedru, klepetali le z ženskami? Pa ne zato, ker bi se moških ogibali, ampak zato, ker ženske kar nekako prevladujejo med tistimi, ki na ljubljanskih stojnicah prodajajo sezonsko zelenjavo. In ko že govorimo o ženskah: tudi november, ki ga v Ljubljani po tradiciji zaznamuje kulinarčni festival, tokrat poteka v znamenju žensk (glejte zadnjo stran). Kaj bodo kuhale, lahko preverite na festivalu, nekaj kuharskih nasvetov in namigov, kaj vse lahko nastane iz domače sezonske zelenjave, pa vam prinašamo že na naslednji strani.

NI ŠE KONEC.
OBRNITE STRAN!

① Saša Rančnik, ki je doma v Stožicah, na koseško tržnico vsak dan pripelje sezonsko zelenjavo. Zime si ne more predstavljati brez kislega zelja in prav takšne repe: »Pri nas iz kislega zelja radi pripravimo segedin. Kislo zelje postrežemo s pečenico ali krvavico, seveda pripravimo tudi sarme.« In kdaj na kmetiji Cunder okisajo prvo zelenjavo v sezoni? »Nekako konec avgusta, zagotovo pa 1. septembra že imamo prvo kislo zelje in repo.«

② Kmetovalka Slavica Avbelj zelenjavo z domače kmetije prodaja na tržnici v Kosezah. Njeni zimski favoriti so: jedi s kislim zeljem in repo, mineštre in solate. Njen moto: »Vse domače!« Njen recept za govejo juho: »Domača zelenjava, lovorov list. Prepražena čebula, malo česna. Obe vrsti korenja, rumeno in rdeče. Koleraba in zelena. In namesto bočnika ena fajn kost in lep kos mesa. Juho kuhamo vsaj dve, tri ure.« In na kako močnem ognju naj se kuha? »Na takem, da se dva kuharja ne moreta sporazumeti, ali vre ali ne.« Še zanimivost: Slavica Avbelj ima za svoje kupce že pripravljene vrečke z jušno zelenjavo, pridelano na Ježici, seveda na kmetiji Avbelj.

③ Tudi med kramljanjem s kupci, ki smo jih srečali med obhodom koseške in osrednje tržnice, smo dobili mnogo sezonskih kuharskih nasvetov. Predvsem starejši so nam povedali, da vztrajajo pri preverjenih sezonsko obarvanih receptih, ki so jih uporabljale že njihove mama in babice. Če se ustavimo samo pri fižolu, ki nam ga je ena od sogovornic ponudila takole: »Skuhamo ga in dodamo v solato. Lahko pripravimo fižolovo juho in postrežemo z domačimi testeninami, bleki.«

④ Ena od legendarnih prodajalk z osrednje tržnice je zagotovo Mija Mrčun, ki tu zelenjavo prodaja že dolgih 55 let. »Od desetega leta, ko sem med počitnicami rada priskočila na pomoč,« pravi. Na njeni stojnici je kar mrgoleto idej za zimske jedi, saj so prijazni branjevki skorajda vsi kupci z navdušenjem opisovali svoj tedenski jedilnik, na katerem so že bile sarme – takšne brez mesa in one z mesom. Spotoma smo ujeli še en kuharski namig, kajti redni kupec je svoji najljubši branjevki prinesel domače sezonske piškote. »Kaki cookies,« je pojasnil z ameriškim naglasom.

⑤ Na osrednji ljubljanski tržnici ima stojnico tudi kmetija Kozina, kjer domačo zelenjavo prodaja Darinka Kozina. »Predvsem ob sobotah je na osrednji tržnici zelo živahno,« pravi, medtem ko si med nalaganjem solate vzame trenutek za pogovor. Ravno solata, natančneje ljubljanski motovilec, je »junak« njenega zimskega kuharskega namiga: »Motovilec mi je pozimi res ljub, tako okusen je. Pripravim si mešanico olj, sončničnega in oljčnega, ter dodam sol in kis, denimo balzamični.«

Velik korak za ljubezen

Miguel Eckles Gómez je Mehičan. Že deset let živi v Ljubljani, kamor ga je pripeljala ljubezen. Kot solastnik restavracije El Patrón in glavni kuhar s prebivalci in obiskovalci Ljubljane deli mehiško kulturo in avtentično mehiško hrano, ki nas ponese tja čez lužo. Čeprav ostaja povezan s svojo domačo kulturo, pa je v tem času že razvil nekatere »ljubljske« običaje in našel svoje najljubše koticke.

MOJCA GRIZOLD

Iz Puerta Vallarte v Mehiki v Ljubljano v Sloveniji. To je velik korak. Kaj je bil razlog zanj? Glavni razlog za ta korak je bila ljubezen. V Mehiki sem v hostlu, kjer sem takrat delal, spoznal punco iz Slovenije. Nato sem jo nekajkrat obiskal v Ljubljani in čez nekaj časa sva se odločila za skupno življenje. Naposled sem se preselil sem. Druga dva razloga, zakaj zdaj živim tukaj, pa sta tudi odprtje restavracije in tukajšnja dobra kakovost življenja. Ljubljana je lepo mesto in tu se počutim kot doma.

Mehiška kultura in življenje se precej razlikujeta od kulture in življenja v Sloveniji.

Tempo življenja tukaj je veliko počasnejši, Ljubljana je majhno mesto in možnosti so bolj omejene, a hkrati imaš več časa, da resnično uživaš v različnih krajih, zlasti v čudoviti naravi. Kako Mehičani cenijo naravo v primerjavi s Slovenci, je popolnoma drugače in to je bil zame kulturni šok, na katerega sem se moral kar malo navaditi. Slovenci ste bolj v stiku z naravo, bolj zdravi, aktivni in veliko dejavnosti v prostem času počnete v naravi; v Mehiki, kjer je prosti čas veliko bolj omejen, ni tako. Tukaj ti zaradi krajšega delovnika in krajših relacij od enega kraja do drugega ostane veliko več prostega časa zase, za družino in prijatelje.

V Ljubljani živite že deset let. Ste v tem času razvili kakšne (nove) rutine, dejavnosti, za katere bi rekli, da so bolj ljubljanske kot mehiške?

Da, seveda. Ena dejavnost je ta, da gremo s prijatelji ven na kavo. Tu ne mislim le na to, da greš

na kavo in jo spiješ, ampak da greš na kavo in v kavarni sediš dlje časa in klepetas s svojo družbo. Druge dejavnosti pa so še izleti v naravo ter hoja in kolesarjanje do službe.

Kaj vam je v Ljubljani najbolj všeč?

Zelo mi je všeč, kako čisto in varno je mesto ter kako organizirana, natančna in dobra je njegova struktura. V zadnjih letih se je mesto lepo razvilo in pri tem občudujem občino oziroma kar je naredila za modernizacijo mesta in njegovo ohranitev.

Kaj pa najraje počnete v Ljubljani?

Zelo rad se odpravim na Špico, grem teč na Ljubljanski grad ali pa na sprehod na Golovec, ki je pravzaprav moj najljubši koticek v mestu.

Z restavracijo El Patrón, ki ste jo skupaj s prijatelji odprli leta 2018, ostajate v stiku s svojimi koreninami in domačo hrano. Kaj vam to pomeni?

Vedno sem bil zelo radoveden, želel sem si, da bi postal podjetnik, in mislim, da je Slovenija nekakšna Grenlandija za razvoj različnih priložnosti, še posebej na kulinaricnem področju, saj menim, da ponudba hrane tu še ni tako raznolika, kot bi lahko bila. Tako sem v odprtju restavracije videl potencial, da ponudim nekaj novega, nekaj, kar sam rad jem, in to delim z ljudmi. Obenem pa z njo ostajam povezan s koreninami kraja, iz katerega prihajam in za katerega je bila takšna urbana ulična hrana, kot jo ponujamo v El Patrónu, zelo značilna. Veliko svojega življenja

»Z GOTOVOSTJO LAHKO REČEM, DA V EVROPI NE BI ŽIVEL NIKJER DRUGJE KOT V LJUBLJANI.«

sem preživel na ulicah, se družil s prijatelji in tako je videti mehiško »podzemlje« in to sem želel prenesti sem.

Hrana je pomemben del mehiške kulture. Kako pa vam je všeč (tradicionalna) slovenska hrana?

Uživam v slovenski hrani. Ena izmed mojih najljubših jedi so ajdovi žganci. Sicer pa se mi zdi slovenska hrana zelo specifična in unikatna, predvsem pa zelo drugačna od mehiške. Zelo imam rad tudi bučno olje. Česa takšnega prej nisem nikoli okusil. In seveda moram omeniti tudi slovensko vino.

Kakšni se vam zdimo Slovenci v primerjavi z Mehičani?

Vi ste zagotovo bolj strukturirani. *(smeh)* Pa tudi bolj visoko izobraženi. Opazil sem, da potrebujete malo več časa, da ljudi spustite blizu k sebi, medtem ko smo Mehičani veliko bolj odprti, radi se zabavamo in smo precej glasni, kar verjamem, da zna biti na trenutke nekoliko intenzivno za vas. *(smeh)*

Ali nameravate ostati v Ljubljani?

To bomo še videli. Z gotovostjo pa lahko rečem, da v Evropi ne bi živel nikjer drugje kot v Ljubljani.

Na kaj pomislite, ko omenimo lončarjenje? Če vam spomin seže v devetdeseta leta prejšnjega stoletja, precej verjetno tudi na filmsko uspešnico Duh, v kateri Demi Moore in Patrick Swayze zelo čutno vrtita vreteno in oblikujeta glino. Zdaj lahko te občutke podoživite na lončarskih delavnicah v Slovenskem etnografskem muzeju na Metelkovi ulici 2.

KAJA BENKO

Tako kot Patrick in Demi se lahko lotite romantičnega lončarjenja v dvoje na delavnici Igra v dvoje (ta je še posebej priljubljena okoli valentinovega), z oblikovanjem gline pa se lahko spoznate tudi na delavnici Odprto vreteno. Če bo šlo vse po sreči, boste v eni uri ustvarili svojo prvo unikatno skodelico, najlepšo na svetu.

V lončarski delavnici v SEM sta nas pričakala prijeten vonj po glini in Eva Peterson Lenassi, akademska kiparka in oblikovalka keramike, ki nas je popeljala skozi celoten proces ustvarjanja. Njena mirnost, sproščenost in na trenutke nagajiva razigranost so nas prepričale, da nam bo uspelo.

Eva pravi, da si moramo za lončarjenje vzeti čas, nikamor se nam ne sme muditi. To delo ima na eni strani nekaj precej živčnih trenutkov, ko se na primer trudimo obdržati pravo obliko gline na vretenu, pa tudi počasna opravila, vrtenje in oblikovanje, kjer moramo biti zelo potrpežljivi, natančni in pozorni. Da o čakanju, da se izdelek posuši in nato še speče, sploh ne govorimo.

ZA LONČARJENJE SI JE TREBA VZETI ČAS.

Ko gledamo Evo, kako z nežno odločnostjo kroti glino in kako pod njenimi rokami nastaja nov izdelek, ne moremo verjeti lahkotnosti, ki jo izžareva. Ko se dela lotimo sami, ni tako lahko, je pa vsekakor zabavno.

Vabimo vas, da poskusite tudi vi. Vrata lončarske delavnice so odprta za vse. Kot opaza Eva, so lahko moški celo bolj ambiciozni kot ženske, predvsem za ženske pa ima še en nasvet: rdeči nohti vas pri delu ne bodo ovirali, malenkost predolgi pa bodo hitro otežili delo.

Na Turizmu Ljubljana želijo z rokodelskimi delavnicami osvetliti tradicionalne obrti v Ljubljani. Povezali so se s petimi obrtniki in oblikovali osem butičnih doživetij, na katerih se lahko seznanite s še živimi ljubljanskimi obrtni. Poleg lončarjenja so to še dežnikarstvo, tiskarstvo, tkalstvo in zlatarstvo. Več informacij najdete na spletni strani Turizma Ljubljana [visitljubljana.com/sl](https://www.visitljubljana.com/sl).

① Glino je treba najprej zgnesti in jo spraviti v gibanje. To je živ material, ki med gnetenjem postane voljen in pripravljen, da ga damo na vreteno.

② Zgneteno glino damo na sredino vrtečega se vretena in jo malce potolčemo. Naš cilj je, da se prime podlage, se obdrži na sredini in se enakomerno vrti okoli osi. Roke si namočimo z vodo in glino ujamemo med dlani, kot bi ujeli divjo živalco. Stiskamo jo tako, da nastane stožec.

③ S kazalcem v glino naredimo luknjico. Med vrtenjem prst potiskamo k sebi in tako se luknjica povečuje in glina začne dobivati obliko, ki jo želimo. Pri delu ves čas uporabljamo obe roki. Glina od nas zahteva fizično moč, hkrati pa tudi nežnost in občutek za material, ki ga oblikujemo.

④ Opazovati Evo pri delu je pravi užitek. Gline se dotika z neverjetno lahkoto, ljubeznijo in vse je videti čisto enostavno. In kako vemo, kolikšno moč uporabiti? Eva odgovori s prisposodob: »Če peljete otroka čez cesto, ga morate čvrsto držati za roko, ne smete je spustiti, zmečkati pa tudi ne. Držati jo je treba ravno prav.« Kaj je ravno prav, pa vas naučijo izkušnje. Enako je pri lončarjenju.

⑤ Delo je končano in ponos ob prvem izdelku je neizmeren. Eva pravi, da so prvi izdelki vedno nekaj posebnega, saj niti dva nista enaka. Žal lončarji to »edinstvenost« s časom in izkušnjami izgubijo, saj ko enkrat znaš vrteti vreteno, je težko narediti izdelek z »nenamernimi napakicami«, kot je na primer nesimetričnost ali kakšna mala udrtnica.

Eno z glino

NE ni povabilo, da se še bolj potrudimo

Čakal jo je pred službo s šopkom rož, ji napisal nešteto sporočil, »naj ga vzame nazaj«. Sledil ji je z avtom, potrkal na okno njenega vozila in želel vstopiti. Ves čas je spremljal dogajanje na njenem Facebooku ... Zgodba, ob kateri bi na prvi vtis lahko zamahnili z roko, rekoč, »saj ni mislil nič slabega«, ali v njej celo našli romantiko neizpolnjene ljubezni. A med zapeljevanjem in zalezovanjem obstaja jasna razlika in pomembno je, da jo znamo prepoznati.

ŠPELA ZAKOTNIK

Zalezovanje po opredelitvi Društva za nenasilno komunikacijo označujejo neželeni in ponavljajoči se vdori oziroma vmešavanje ene osebe v življenje druge osebe. »Pri zapeljevanju se oseba načeloma počuti dobro, dobljena pozornost vzbuja pozitivne občutke na obeh straneh. Zalezovanje pa spremlja občutek strahu in zaskrbljenosti. Ne gre pa le za občutek ogroženosti, temveč za nasilje in za dejansko ogroženost,« razlaga Katja Zabukovec Kerin, predsednica Društva za nenasilno komunikacijo. Zalezovanje je pogosto tudi povezano s katero od drugih oblik nasilja, kot so psihično, fizično, ekonomsko ali spolno nasilje, ali pa se vanjo razvije. »Če zalezovanja institucije ne ustavijo, lahko pripele do veliko hujših stvari, v skrajnem primeru tudi do femicida. Iz malega zraste veliko, zato je ključno, da se zganemo že veliko prej,« poudarja predsednica društva.

Zalezovanje se velikokrat pojavi po pretrganju partnerskega razmerja. Najpogostejše zalezujejo partnerji, nekdanji in zavrtnjeni partnerji, včasih pa tudi znanci, sodelavci in neznanci. Tudi načinov zalezovanja je več – lahko gre za fizično zasledovanje ali vsiljevanje, ko se storilec pojavlja v okolici doma, delovnega mesta žrtve in na drugih prostorih, kjer bi jo lahko srečal, kot so parki, fitnesi, lokali in celo avtobusni prevoz. Čeprav ima vsakdo pravico do svobodnega gibanja po javnih površinah, je v teh primerih storilčevo sporočilo jasno: vidim te, ves čas te opazujem in zato pazi, ker se ti lahko kaj zgodi. »Če si nekdo dovoli tako nadzorovati naše življenje, si bo verjetno dovolil še kaj več,« opozarja Katja Zabukovec Kerin.

Nekateri zalezovalci opazujejo in zasledujejo žrtev iz avtomobila, lahko tudi puščajo znamenja svoje navzočnosti, kot so rože, darila ali drugi predmeti, pred vrati doma žrtve, za brisalci avtomobila, v poštnem nabiralniku. Tudi poškodba na avtomobilu ali fasadi je opozorilno znamenje storilca, nadlegovanje pa lahko prenese tudi na žrtvine sorodnike, prijatelje ali

sodelavce. Zalezovalci vdirajo celo v poslovno življenje svojih žrtev, jim onemogočajo opravljanje dela in posegajo v njihovo delo z odvrčanjem strank ali drugimi vmešavanji.

V širnem svetu spleta danes razkrivamo veliko podrobnosti o sebi in imamo odprtih ogromno komunikacijskih kanalov, kjer nas ljudje lahko dosežejo. Posledično seveda v društvih za pomoč žrtvam nasilja opažajo zalezovanje prek komunikacijske tehnologije, recimo prek telefonskih klicev in sporočil ali objav na družbenih omrežjih. »Gospo nekdanji partner dnevno nadleguje po telefonu. Žali jo, zmerja, ponižuje in ji po drugi strani piše, da jo ima rad in da si želi odnosa z njo. Komunikacijo velikokrat zakrije s krinko skupne skrbi za otroka. Na dan ji lahko v roku treh ur pošlje tudi več kot 40 sporočil,« eno od zgodb zalezovanja opisujejo v Društvu za nenasilno komunikacijo.

Sodobna tehnologija ponuja precej enostavno pot do zares veliko informacij o marsikom. To vendarle rado prebudi človeško radovednost, a hkrati postavlja vprašanje, kje je meja med normalnim vedenjem in zalezovanjem. Če nekemu stalno sledimo na družbenih medijih in se odzivamo na njegove objave, mu pišemo sporočila ali v brskalniku temeljito prečesamo vse najdene podatke, smo na meji ali smo jo že prestopili? »Če oseba zavrne približevanje druge osebe, se mora ta umakniti. To pomeni, da je bil poskus približevanja zaključen. Gre za ravnanje, ki ni trajno in ni ponavljajoče se. Če pa navkljub postavljeni meji približevanje nadaljujemo, gre za trajajoče in ponavljajoče se dejanje, kar je zalezovanje. Ko žrtev storilcu jasno pokaže, da stikov ne želi imeti oziroma jih ne želi ohraniti, postane približevanje zalezovanje,« navajajo v Društvu za nenasilno komunikacijo. Skupna vsem oblikam zalezovanja sta prestopanje meja, ki jih je postavila žrtev, in vseprisoten opomnik zalezovalčeve navzočnosti, ki nadzira, omejuje in hromi. Cilj ali stranski učinek tovrstnega početja je zbujanje stiske in strahu. »Še dihati si ne upaš normalno,«

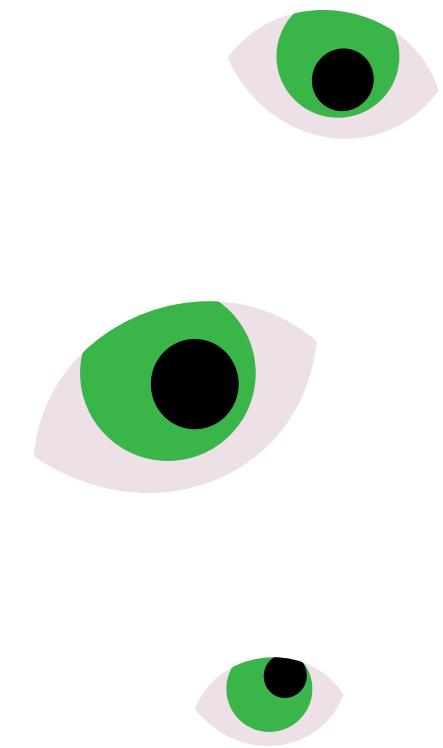
Zmotna prepričanja o zalezovanju

- Zalezovanje je znamenje ljubezni.
- Zalezovanje je strašljivo in zoprno, ni pa nevarno.
- Zalezovanje ni nezakonito, vsak ima pravico slediti drugim ljudem.
- Zalezovanje ni nasilje.
- Zalezovalca ali zalezovalko je najbolje ignorirati. Prej ali slej bo odnehal/-a.
- Če zalezovalec ali zalezovalka ne grozi, ni nevaren/-a.
- Zalezovalci so čudni, osamljeni ljudje s slabimi socialnimi veščinami.

predsednica Kerinova slikovito opisuje čustveno stanje žrtev.

Za svoje odločitve je odgovoren vsak posameznik. Čeprav je neuslišana ljubezen ali prekinitev stikov po koncu razmerja lahko zelo boleča, se je treba ustaviti in sprijazniti z dejstvom, da razmerje ne bo uresnično oziroma ga je konec. »Še vedno na izobraževalnih delavnicah z mladimi slišim stavek, da ko punca reče ne, v resnici misli da,« opozarja sogovornica. Izhodišče tega stališča je, da so dekleta vzgojena v duhu, da svoje naklonjenosti ne smejo izreči oziroma izkazati, zato mora biti fant vztrajen, saj on že ve, kaj je prav in res. Gre za mišljenje iz preteklosti, ki danes niso več sprejemljiva. »To naravnost je treba temeljito preizprašati, saj so se časi spremenili. Mlade učimo, da 'ne' ni povabilo, da se še malo bolj potrudimo. 'Ne' je meja, ki jo je treba vedno in brez izjeme upoštevati,« je jasna Katja Zabukovec Kerin.

Žrtve zalezovanja so sicer tako moški kot ženske, a po izkušnjah Društva za nenasilno komunikacijo vendarle prednjačijo ženske. Moških, ki bi morali zaradi zalezovanja spremeniti svoje življenje in vsakodnevne navade,

skorajda ne poznajo. Pogosto je namreč posledica zalezovanja prav korenita življenjska sprememba – žrtve opustijo obiskovanje dejavnosti, se prezaposlijo ali prešolajo, se preselijo, izbrišejo svoje sledi na spletu, spremenijo videz, kontaktne in osebne podatke, se izogibajo določenih krajev in omejijo družabne stike. Ob tem nosijo številna psihična bremena, saj postanejo sumničave do drugih in previdne na vsakem koraku. Kažejo simptome anksioznosti, kot so tresenje, razdražljivost, povečana odzivnost na dražljaje, napadi panike, zaskrbljenost, paranoičnost in depresija. Zalezovanje lahko privede do posttravmatske stresne motnje in najhujših stisk s samomorilnimi mislimi. »Pogosto doživijo tudi nerazumevajoč odziv socialne mreže, kar še poglobi njihovo stisko in dodatno prispeva k temu, da se osamijo,« v društvu opisujejo izkušnje pri delu z žrtvami.

Ob doživljanju opisanega nasilja se žrtve najpogosteje obrnejo na svoje bližnje, zato je zelo pomembno, da imamo vsi znanje, kako ob takšnih dogodkih ukrepati. V društvu

svetujejo, naj bo prvi korak to, da zalezovalcu jasno izrazimo, da odnosa in srečevanj nečemo. Sporočilo ponovimo večkrat in tudi druge morebitne vpletene prosimo, da storijo enako. Pišemo dnevnik dogajanja, in če je mogoče, katerega od dogodkov posnamemo ali fotografiramo, saj nam bo material lahko služil kot dokaz. Za podporo in spremstvo po poteh in opravkih prosimo osebe, ki so nam blizu in ob katerih se počutimo varne. Spremenimo svoje ustaljene vzorce in običajne poti, smo previdnejši pri izstopanju in vstopanju v dom ali službo in se zadržujemo na javnih mestih z več ljudmi. Zalezovalca blokiramo na mobilnem telefonu in družbenih omrežjih, lahko tudi zamenjamo številko in elektronski naslov ali ponastavimo gesla. Tudi preverba telefona ali vozila, ali je nanj nameščena sledilna naprava, ni odveč. Svetovalke v varni hiši v okviru Društva za nenasilno komunikacijo, kamor se žrtve zatečejo, pričajo o najdenih sledilnih napravah v vozilih, mobilnih telefonih in celo otroških igračah. »Posebno so nevarni telefoni, ki jih očetje, ki zalezujejo, 'skrbno' prinesejo, da lahko komunicirajo s svojimi otroki. Tu so povzročitelji res zelo iznajdljivi.«

V pomoč žrtvam so tudi institucije, saj zgoraj navedeni ukrepi zalezovanja nujno ne ustavijo. Kot oblika nasilja je zalezovanje od leta 2008 opredeljeno v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini in od leta 2015 v Kazenskem zakoniku, s čimer je to uradno pregonljivo kaznivo dejanje. Žrtev se tako lahko obrne na policijo ali sodišče zaprosi za prepoved približevanja, če gre za zalezovanje s strani (bivšega) družinskega člana. Kot slednji štejejo osebe v partnerskem razmerju ne glede na to, ali živijo v skupnem gospodinjstvu, in ne glede na to, ali je skupnost že prenehala – torej tudi (nekdanji) fant ali punca. Lahko pa bo prepoved približevanja izrekla že policija po Zakonu o nalogah in pooblastilih policije. Za pomoč so na voljo tudi centri za socialno delo ali nevladne organizacije, ki delujejo na področju nasilja.

»Nasilje v družbi reguliramo šele kratek čas, zgodovinsko gledano pa ima nasilje do žensk precej dolgo brado,« poudarja Katja Zabukovec Kerin. Ko na svet pogledamo skozi to manj lepo, a nič manj resnično perspektivo, nas lahko preseneti, kaj vse okoli nas ta brada še ovija. Ne prispevamo k njeni nadaljnji rasti. Naše znanje in informiranost bosta ustvarila drugačen pogled in diskurz, osvojimo ju in čim prej predajmo tudi mlajšim generacijam.

KAM PO POMOČ?

Društvo SOS telefon za ženske in otroke žrtve nasilja
080/11 55, 24 ur na dan
031/699 333, vsak delovni dan od 9. do 15. ure
 drustvo-sos@drustvo-sos.si

Društvo za nenasilno komunikacijo
01/434 48 22 in 031/770 120, vsak delovni dan od 8. do 16. ure
 info@drustvo-dnk.si

Varni hiši Društva za nenasilno komunikacijo
031/736 726, ponedeljek, sredo in petek od 8. do 19. ure, torek in četrtek od 8. do 16. ure
 vh.dnk@siol.net
Društvo Ženska svetovalnica
01/251 16 02 in 040/359 909, vsak delovni dan od 9. do 18. ure
 zenska@svetovalnica.org

Združenje za MOČ - celostna psihosocialna pomoč žrtvam spolnega nasilja in drugih oblik nasilja
041/204 949 ali 080/28 80, vsak delovni dan od 8. do 16. ure
 info@zamoc.si
 Facebook stran @SkupajZaMoc

Beli obroč Slovenije, društvo za pomoč žrtvam kaznivih dejanj
040/772 276, vsak delovni dan od 8. do 16. ure
 beliobroc@gmail.com

Lunina vila, inštitut za zaščito otrok - svetovanje, namenjeno otrokom, mladostnikom, staršem, strokovnim in dežurnim delavcem
031/665 266, od 9. do 18. ure
 svetovanje@luninavila.si

25. november je mednarodni dan boja proti nasilju nad ženskami in začetek globalne kampanje za človekove pravice žensk, ki traja do 10. decembra, ko praznujemo svetovni dan človekovih pravic. V teh dneh bodo nevladne organizacije v sodelovanju z MOL posebno pozornost namele ozaveščanju o zalezovanju in postopkih ravnanja v primeru zalezovanja. Sporočila boste srečali predvsem na TikToku in drugih družbenih omrežjih ter na spletu, predvsem z namenom, da bi učinkovito dosegla tudi mlajšo populacijo.

Park zvončkov na Žalah

V Parku zvončkov se spominjamo med nosečnostjo in kmalu po porodu umrlih otrok. Na pobudo porodničarja dr. Vasilija Cerarja so ga na pokopališču Žale uradno odprli aprila 2001. To je prvi in največji tovrstni park v Sloveniji, po vzoru katerega so kasneje zasnovali parke tudi v drugih slovenskih mestih. Tukaj lahko starši ohranjajo spomin na svojega otroka, v presunljivo velikem številu pa se vsako leto zberejo 15. oktobra, na mednarodni dan spomina na otroke, ki so umrli med nosečnostjo ali kmalu po porodu, ko v zrak spustijo bele helijeve balone.

Najmanjše in največje pokopališče

Pokopališče Šentpavel leži v istoimenskem naselju na jugovzhodnem robu ljubljanske občine, ki ima manj kot sto prebivalcev. Tudi njihovo pokopališče je majhno, ampak zato toliko bolj prisrčno. Okoli cerkvice, ki stoji na robu naselja, se znotraj pokopališkega zidu razprostira komaj 28 vedno lepo urejenih grobov. Na drugi strani pa so Žale največje ljubljansko in tudi slovensko pokopališče. Ležijo na 45.000 hektarih površine, kjer je več kot 47.000 grobov.

Digitalna sveča in spletni prenos pogreba

ŽALE so napredno podjetje, tudi v smislu novih tehnologij. Na njihovi spletni strani lahko uporabite aplikacijo za iskanje grobov, v katero vtipkate ime in priimek pokojnika, izveste pa letnici rojstva in smrti, na katerem pokopališču v Ljubljani je pokopan in kje točno je njegov grob. Ogledate si lahko tudi fotografijo groba in celo prižgete virtualno svečo. ŽALE pa so bile tudi prvo podjetje na svetu, ki je omogočilo spletni ogled pogreba. To storitev ponujajo že od leta 2008, namenjena pa je vsem, ki zaradi bolezni ali oddaljenosti ne morejo na pogreb.

Več kot le zadnja počivališča

Pravijo, da je treba v vsakem mestu obiskati vsaj dva kraja. Tržnico, ki kaže trenutni utrip mesta, in pokopališče, ki nas popelje v njegovo preteklost. V Ljubljani je 18 pokopališč, za katera skrbi Javno podjetje ŽALE. Danes to niso več zgolj ograjeni prostori, namenjeni pokopavanju in spominu na umrle. So tudi kulturna dediščina, parki in turistične znamenitosti. Prvi november je mimo, kar pa še zdaleč ne pomeni, da se ne bi še kdaj sprehodili pa njih.

TINA DEU

Pred še ne tako davnim časom je imela Ljubljana eno samo pokopališče. Tista, ki so danes del mesta, so namreč še pripadala okoliškim vasem, ki so se kasneje zlele s prestolnico. Pisni viri iz 13. stoletja omenjajo pokopališče ob šempetrski cerkvi na koncu Trubarjeve ulice, ki so jo v 15. stoletju zažgali Turki. Kasnejše staro ljubljansko pokopališče je nastalo leta 1779, ko je cesar Jožef II. v mestih prepovedal pokopavanje v cerkvah in okoli njih, kot je bilo takrat v navadi. Svoj prostor je dobilo ob cerkvi sv. Krištofa, kjer je danes Gospodarsko razstavišče. Ljubljancane so tam pokopavali naslednjih 120 let.

Po potresu leta 1895, ki je temeljito spremenil podobo našega glavnega mesta, so si začeli prizadevati tudi za ureditev novega pokopališča. Nekaj kilometrov stran od prejšnjega so začele nastajati današnje Žale. Na pokopališču sv. Križa, kot se je tedaj imenovalo, so imeli prvi pogreb 3. maja 1906. Na skrajnem vzhodnem robu opuščene pokopališča, od koder so večino grobov preselili na pokopališče sv. Križa, pa je Jože Plečnik leta 1937 začel urejati Spominski park Navje. Sprva naj bi razmišljal o pokopališču (tudi nezakonskih) otrok, a je njegova ideja vzbudila neodobravanje javnosti. Po številnih kompromisih – Plečnik je namreč pripravil načrte za precej večje pokopališče – je nastal spominski park, kjer se še danes lahko sprehodimo med grobovi in nagrobniki znanih in zaslužnih Slovencev.

Pot lahko nadaljujemo kar na Plečnikovih Žalah, ki niso le prostor, namenjen zadnjemu počitku umrlih, ampak tudi drugi največji ljubljanski park ter s tem prostor sprehodov, družin in razmišljanj. Žale so kulturni spomenik državnega pomena, vpisan na seznam svetovne kulturne in naravne dediščine Unesca. »Pridite večkrat,« pravijo na Žalah, saj je območje zanimivo

v vseh letnih časih. Edinstvena je že sama zasnova starejšega dela pokopališča. V njem je Plečnik v nasprotju s tedaj običajnimi mrtvašnicami zasnoval Vrt vseh svetih, v katerega vstopimo skozi monumentalni vhod s stebri v dveh nadstropjih, ki simbolično ločuje mesto mrtvih od mesta živih. Kompleks samostojno stoječih mrliških vežic v zavetju drevja in grmičevja je oblikovan po zgledu antičnih vrtov. Vežice so na videz postavljene brez reda, velike pa komaj toliko, da so vanje lahko spravili krsto, medtem ko so svojci sožalje sprejemali zunaj, v objemu zelenja. Vsaka vežica je drugačna in posebna. Tako kot preostali del prelepega pokopališča, kjer postojš na grobu slovenske moderne in se pokloniš velikanom Ivanu Cankarju, Josipu Murnu, Dragotinu Ketteju in Otonu Župančiču, ali pa se spomniš žrtev prve svetovne in drugih vojn.

Zanimiva in raznolika pa so tudi manjša ljubljanska pokopališča. Na viško pokopališče vstopimo skozi mogočen portal, ki ga je prav tako oblikoval Plečnik. Pred kratkim je dobilo prostor za nove zemeljske in žarne grobove ter žarne niše, urejeni pa so tudi poslovilna ploščad ter parkirna mesta za kolesa in druga vozila. Pokopališče v Dravljah se ponaša z moderno, v zemljo vkopano cerkvijo Kristusovega učlovečenja, pokopališče v Štepanji vasi pa ima še vedno zasnovano manjšega vaškega pokopališča z družinskimi grobnicami. Če bi želeli obiskati vsa, bi morali mesto prekrizariti po dolgem in počez! Takšnega podviga se je med epidemijo, ko je bilo naše gibanje nekaj časa omejeno zgolj na domačo mestno občino, lotil iznajdljivi Ljubljčan Matej Zalar, ki si za svoje izlete rad izmišljuje nove in malce nenavadne poti – v enem dnevu je s kolesom obiskal vseh 18 ljubljanskih pokopališč. Na svoji poti je prevozil kar 151 kilometrov in premagal 1700 metrov višinske razlike.

Otoki športa pozimi

Ekipa mladih strokovno podkovanih vaditeljev je spomladi v Ljubljani začela izvajati brezplačen program Telovadba, s katerim želijo k redni telesni vadbi na prostem privabiti predvsem tiste, ki so manj gibalno aktivni in ne vedo, kako začeti. Njihovo vodilo je, da za vadbo ni neprimerneга vremena, zato bodo vztrajali tudi v zimskih mesecih.

KAJA BENKO

Če se v telovadnicah ne počutite dobro, ker so tam vsi odlično telesno pripravljeni in obvladajo vadbo, je skupinska vodena telovadba na svežem zraku na otokih športa ravno prava izbira za vas. Tam se boste dobro počutili tako tisti, ki še nikoli niste organizirano telovadili, tisti, ki mislite, da je vsaka vadba pretežka za vas, pa tudi tisti, ki potrebujete samo malo spodbude in dobro družbo. In ker je najtežji prvi korak, vas vabimo, da se sprehodite mimo otokov športa in si ogledate, kako poteka vadba. Prepričani smo, da se boste eni od skupin prav kmalu pridružili tudi vi.

»Namen naše vadbe je povezovanje meščanov, oživljanje skupnosti, stanovanjskih naselij,« pravi dr. Matej Majerič, vodja projekta. »Ljudje, ki se pridružijo telovadbi, si želijo predvsem vodenja, vsi pa so najbolj veseli, ko opazimo njihov napredek. Zadnjič sem v Kašlju nadomeščal enega od vaditeljev, pa sta bili tam Ivica in Mateja, ki sem se ju spomnil z naše prve skupne vadbe. Takoj sem opazil, kako sta v tem času okrepili mišice trupa in kako sta izboljšali svojo gibalno učinkovitost. Zdaj so njuni gibalni vzorci mnogo bolj varni in pravilni. Njun vaditelj Erik je odlično opravil delo. V takih trenutkih vsi dobimo nov zagon. Lepo je videti, da nismo več samo vaditelji in vadeči, temveč že dobri znanci, ki se radi družimo. Naša vadba je res dobro sprejeta,« je povedal Matej.

Od maja do oktobra so našli že več kot 600 obiskov. Oblikovalo se je že kar nekaj stalnih skupin, ki redno telovadijo, udeleženci se med sabo obveščajo in spodbujajo drug drugega. Najbolj so zaživele tiste lokacije, kjer se je med vadečimi našel takšen, ki je neke vrste povezoval, z drugimi deli informacije, jih obvešča o morebitni spremembi terminov in podobno, skratka, drži skupino skupaj. Take skupine so na primer nastale na Šerkovi ulici za Bežigradom pa v Kašlju, na Brodu in v Črnučah.

Med udeleženci sicer prevladujejo starejši, velikokrat pa se jim pridružijo tudi cele družine. »Na otok športa na Štepanjskem nabrežju

na našo vadbo redno prihaja tudi štiričlanska družina, ki tako skupaj kakovostno preživlja svoj prosti čas. Mimogrede pa pod strokovnim vodstvom poskrbijo še za telesno dejavnost, ki jih še bolj poveže,« razlaga Majerič in dodaja, da so odprti tudi za nove pobude posameznikov. »Če se zbere najmanj pet udeležencev, z veseljem odpremo novo lokacijo in termin telovadbe. Kar pokličite me,« spodbuja Matej.

Saj veste, lepi zgledi vlečejo, in če vaša soseda pa gospod iz sosednje ulice zmoreta, zmorete tudi vi. Zato ne oklevajte in se pridružite telovadbi na prostem. Tako boste združili prijetno s koristnim: poskrbeli boste za svoje zdravje in preživeli čas v prijetni družbi.

Komu je namenjena telovadba?

Mladim, s katerimi v prijetni družbi treniramo za izboljšanje telesne zmogljivosti.
(Martin Boc)

Tistim, ki večino časa preživijo v zaprtih prostorih, omogočamo vadbo na svežem zraku.
(Aljaž Šetinc)

Starejšim, pri katerih spodbujamo in ohranjamo gibalno učinkovitost.
(Alja Gomilar Zickero)

Odraslim, ki jim s kratko telovadbo pomagamo doseči priporočljiv obseg dnevne gibalne dejavnosti in ohranjati primerno telesno težo.
(Erik Dervišević)

Družinam, ki jim omogočamo gibalno aktivno in vodeno preživljanje skupnega prostega časa.
(dr. Matej Majerič)

Gibalno neaktivnim, ki jih učimo vaj za krepitev in raztezanje mišic.
(Daša Žnidaršič)

NI SE KONEC. OBRNITE STRAN!

Kako poteka vadba

Vadba traja 60 minut in vključuje naravne oblike gibanja, dinamične raztezne vaje za ogrevanje ter vaje za krepitev in raztezanje glavnih mišičnih skupin telesa. Vodijo jo izobraženi kineziologi in diplomanti Fakultete za šport ter usposobljeni fitnes trenerji, ki udeležence naučijo pravilnega in varnega izvajanja vaj, intenzivnost vadbe pa prilagodijo vsakemu posamezniku posebej in njegovi telesni pripravljenosti. Telovadba poteka v vsakem vremenu, saj za gibalno aktivnost ni neprimernega vremena, so le neprimerna oblačila. Zato se na vadbo v hladnem vremenu odpravite »čebulno« oblačeni, da lahko zgornje dele oblačil slečete in jih nato po končani vadbi znova oblečete. V dežju ali snegu pa oblecite anorak. Ne pozabite tudi na vodo ali kakšen drug napitek.

Če želite, da program organizirajo tudi v vaši bližini, pišite na sport@ljubljana.si ali pokličite 031/753 333.

Urnik se lahko spreminja. Vse spremembe bodo objavljene na spletnem mestu ljubljana.si.

Kje poteka telovadba pozimi

Otok športa Štepanjsko nabrežje	ponedeljek	17.00	Erik
Otok športa Linhartova cesta (nasproti UE Bežigrad)	ponedeljek	18.00	Martin
Otok športa Fužine Rusjanov trg	torek	9.00	Alja
Trim otok – Pot ob Savi	torek	9.00	Matjaž
Otok športa Kodeljevo (pri atletskem stadionu Slovan)	torek	17.00	Erik
Otok športa Tacen ob Savi (Marinovševa cesta)	torek	17.00	Daša
Otok športa Črnuče (večnamensko igrišče OŠ Maksa Pečarja)	torek	18.00	Daša
Zunanje fitnes naprave – Dijaški dom Ivana Cankarja	torek	18.00	Martin
Otok športa BS3 (med Puhovo in Trebinjsko ulico)	sreda	9.00	Alja
Otok športa pri Koseškem bajerju	sreda	17.00	Aljaž
Otok športa Šerkova ulica	sreda	16.00	Martin
Večgeneracijsko igrišče Kašelj (na Klemenovi ulici)	sreda	17.00	Erik
Otok športa ob Gimnastičnem centru Ljubljana	petek	8.00	Aljaž
Otok športa Tivoli (pri Fitnes centru in kopališču)	petek	18.00	Aljaž

HITRA MODA ŠE HITREJE ONESNAŽUJE

Moda je eden od načinov, s katerim se ljudje izražamo. Za rdečimi preprogami, modnimi revijami in razprodajami je ogromna industrija, ki zaposluje več kot 1,5 milijona ljudi samo v Evropi. Toda druga plat medalje pripoveduje drugačno zgodbo, manj bleščečo in veliko bolj skrb zbujujočo. Potrošnja tekstila ima v Evropi četrti največji vpliv na okolje in podnebne spremembe, takoj za hrano, bivanjem in mobilnostjo. Zato vedno, ko izbirate novo garderobo, pomislite na celoten življenjski cikel oblačil – kako dolgo so potovala do vaše omare, kdaj in kje se bo njihova pot končala ter kako obremenjujoč bo ta proces za okolje.

ZALA STROJIN BOŽIČ IN NEŽA LIPANJE

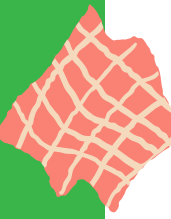
KAKO SE LAHKO ODREČETE HITRI MODI, NE DA BI SE PRI TEM POČUTILI PRIKRAJŠANE

Ponujamo nekaj nasvetov, kako lahko zelo preprosto poskrbite, da bo vaš pristop k modi bolj trajnosten in manj obremenjujoč za planet.

- 1 Kupujte (tudi) rabljena oblačila**
Trgovin, kjer prodajajo rabljena (second-hand ali vintidž) oblačila, obutev in modne dodatke, je vse več, tako fizičnih kot tistih na spletu, in postajajo vse bolj priljubljene. V njih boste našli kakovostne, dobro ohranjene in unikatne kose – z nakupom jim lahko podaljšate življenjsko dobo, hkrati pa zmanjšate svoj ogljični odtis.
- 2 Organizirajte izmenjevalnico oblačil ali sejem rabljenih oblačil**
S prijatelji, sodelavkami in sodelavci ali družinskimi člani lahko organizirate vsakoletno izmenjevalnico oblačil oziroma modni bazar – tako boste osvežili svojo garderobo, skupaj preživeli kakovosten čas, morda lahko s tem tudi kaj dodatno zaslužite. Odličen priročnik za organizacijo izmenjave oblačil so pripravili Ekologi brez meja. Dostopen je na spletnem naslovu ebm.si/glavna/web/prispevki/prirocnik-za-organizacijo-izmenjav-oblacil.
- 3 Oblačila si sešijte sami**
Pobrskejte po starih omarah in povlecite na plan star šivalni stroj ter si kakšen kos izdelajte sami. Lahko se udeležite tudi šivilskega tečaja. V zadnjem času spet postajata zelo cenjeni spretnosti tudi pletenje in kvačkanje.
- 4 Nakupujte premišljeno in z namenom**
Investirajte v kakovostnejše kose iz naravnih materialov, za katere boste odšteli več, a jih boste tudi nosili več let, posledično kupovali manj in s tem blagodejno vplivali na okolje. Nakupujte pri tistih podjetjih in znamkah, ki sledijo trajnostnim standardom, na primer uporabljajo reciklirane materiale, donirajo materiale, ki jih pri proizvodnji ne

porabijo, oblačila izdelujejo trajnostno, svoje zaposlene primerno plačujejo in poskrbijo za njihovo varnost. Da bi se izognili »green washingu« oziroma »zelenemu zavajanju«, se splača slediti štirim certifikatom, ki zagotavljajo, da je izbrana blagovna znamka zares etična in trajnostna. To so Global Organic Textile Standard (GOTS), Global Recycled Standard (GRS), PETA-Approved Vegan in Fair Wear.

- 5 Donirajte ali prodajte**
Dobro ohranjena rabljena oblačila lahko podarite tudi dobrodelnim ustanovam, ki bodo poskrbele, da bodo prišla do tistih, ki jih potrebujejo, vi pa boste s tem pripomogli k zmanjševanju količine odpadkov. Kot zanimivost – tudi zavetišča za živali pogosto sprejmejo stare odeje, ruhe in brisače, ki jih uporabijo pri negovanju živali. Prav tako lahko oblačila prodate prek različnih spletnih platform ali oglasov.
- 6 Ponovna uporabite**
Oblačilom, ki jih ne nosite več, lahko vdahnete novo življenje! Nekdaj najljubša srajca ali zimski pulover lahko postaneta prevleka za vzglavnik, stare odeje in ruhe pa spremenite v ležišče za hišnega ljubljénčka. Stare brisače in celo kratke majice lahko postanejo trpežne krpe za brisanje prahu.
- 7 Izposodite si oblačila za enkratne priložnosti**
Oblačila za valet, poroke in vse »posebne priložnosti« si lahko izposodite. Prihranili boste denar in se izognili temu, da bi po posebnem dogodku ti kosi obviseli v omari.
- 8 Svoja oblačila primerno vzdržujte**
Največji cilj trajnostne mode je kupovati manj in uporabljati dlje. Podaljšanje življenjske dobe oblačil je ključno, ko gre za zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida. S skrbnim odmerjanjem pralnega sredstva lahko veliko prihranite, hkrati pa tako zaščitite oblačila in okolje. Včasih pa zadostuje tudi delno pranje ali zgolj zračenje. Tako lahko življenjsko dobo oblačil podaljšate kar za tretjino.

Velika knjigarna na Gospodarskem razstavišču

Knjižni sejem se letos iz preddverij Cankarjevega doma seli na Gospodarsko razstavišče, kjer bo več prostora za razstavljalce, knjige, srečanja, pogovore in obiskovalce. Ste si že sestavili seznam knjig, ki bi jih radi odnesli domov?

KATJA PREŠA

Vsako jesen se s težkim srcem poslovimo od barvitnega oktobra, nato z zavzdihom premaknemo uro ter se dokončno predamo zgodnjim in dolgim večerom. Zbegani od nenadne teme, ki se nad mesto zgrne novembra, se zavijemo v toplejša oblačila ter zatečemo v objem filmov in knjig. Filme si bomo Ljubljancem in Ljubljancem ogledovali v Cankarjevem domu na festivalu LIFFE, po knjige pa se bomo na Slovenski knjižni sejem tokrat odpravili na novo lokacijo, Gospodarsko razstavišče. Po dveh letih zgolj spletnega delovanja se namreč največji slovenski knjižni dogodek vrača prenovljen in v živo.

Morda boste ob izboru nove lokacije dvignili obrvi, a pomislite: ne boste se več omotični od umetne svetlobe, hrupa in pomanjkanja zraka prebijali skozi gnečo v našem sicer ljubem hramu kulture. Tudi pravo sejmsko prizorišče ima svoj čar, predvsem pa boljšo dostopnost in sejmsko infrastrukturo. Več bo tudi prostora za preglednejšo predstavitev 62 založnikov in knjigotržcev, kolikor se jih bo letos udeležilo Slovenskega knjižnega sejma, ki bo potekal šest dni od torka, 22., do nedelje, 27. novembra. Na spletni strani knjizni-sejem.si pa še

nekoliko dlje; tam bo do sejmskih znižanj mogoče dostopati vse do nedelje, 4. decembra.

Tudi letos bo na sejmu, eni največjih kulturnih prireditev pri nas, zelo živahno. Na štirih dneh pripravljajo več kot 200 dogodkov, nam je povedala predsednica upravnega odbora Slovenskega knjižnega sejma Tanja Tuma. Veliki oder bo gostil večje in odmevnejše prireditve, Pogovorna postaja bo prostor za diskusije, Cicifest bo ponujal vsebine za najmlajše bralce, program Pisateljskega odra pa, kot že leta doslej, nastaja v sodelovanju z Društvom slovenskih pisateljev.

Na obisk sejma se bo torej tudi letos treba temeljito pripraviti, sicer se utegne človeku pripetiti, da se v množici vsega enostavno izgubi. Seznam vseh avtorjev in avtoric, ki bodo nastopili na sejmu, je dolg in širok. Na predstavitev in pogovore bodo prišli Goran Vojnović, Manca Košir, Svetlana Slapšak, Zvezdana Mlakar, Boštjan Gorenc – Pižama in mnogi drugi zanimivi govorci, ki se ukvarjajo s knjigami.

Obiskovalci in obiskovalke si bomo med drugim lahko ogledali razstavo najvidnejših, tudi nagrajenih slovenskih ilustratoric in ilustratorjev, ki jo pripravlja Zveza društev slovenskih

likovnih umetnikov, ali oddali svoj glas za knjigo leta, saj bo tudi letos izbor za to nagrado prepuščen nam. Nadvse razveseljujoča novost sejma je pesmomat, nekakšen pesniški jukebox, ki bo v zameno za en evro vsakomur natisnil pesem.

Že nekaj let sta po vzorih iz tujine v fokus sejma postavljeni izbrana država in mesto. Letos bosta to Španija in Rogaška Slatina. Španija, ki je bila letos država gostja na Frankfurtskem knjižnem sejmu, se predstavlja z v slovenščino prevedenimi deli. V Rogaški Slatini pa je bila pred sto leti rojena ena največjih slovenskih otroških pisateljic Ela Peroci, ki ji bodo na sejmu namenili posebno pozornost.

Založniki se vsako leto temeljito pripravijo na vrhunec knjižne sezone. Včasih kar z nekaj nervoze pogledujejo na koledar in upajo, da bodo vse knjige pravočasno prispеле iz tiskarn, še pred začetkom sejma.

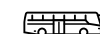
Pred vrati je čas obdarovanj in kaj je lepšega kot ljubljene osebi, sodelavcu, učiteljici, mehaniku ... podariti knjigo. Vsake toliko se zgodi, da človek naleti na tako, ki ga posrka tako silovito, da razmišlja le o tem, kdaj jo bo spet lahko odprl. Le malo je večjih užitkov, kot ga zagotavlja občutek zmagošlavja, ki preplavi bralca, ko prebere dobro knjigo.

Zato je veseli čas Slovenskega knjižnega sejma odlična priložnost za srečanje z novimi knjižnimi svetovi, pa tudi za druženje z založniki in založnicami, bralkami in bralci, pisateljicami in pisatelji.

Vstop na sejem bo brezplačen, zato organizatorji pričakujejo množičen obisk. Nova lokacija na Gospodarskem razstavišču pa utegne zaradi bližine železniške postaje in dobrih avtobusnih povezav privabiti tudi veliko obiskovalcev z drugih koncev Slovenije.

Program dogodkov in druge informacije o Slovenskem knjižnem sejmu najdete na spletni strani knjizni-sejem.si.

GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE

LPP 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 19, 20 – postajališče Razstavišče

BICIKEJ: Bežigrad 11

Knjižnica na delovnem mestu

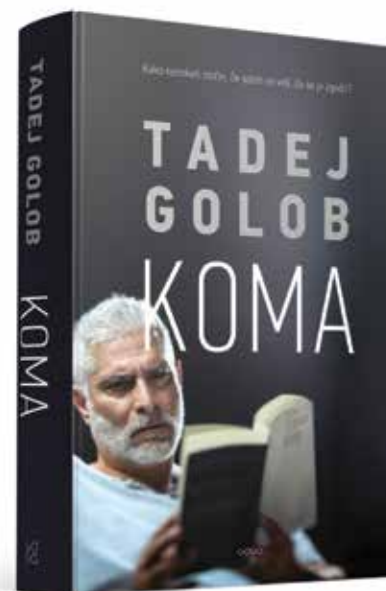
V želji po spodbujanju veselja do branja in pridobitvi novih zvestih bralcev so v Mestni knjižnici Ljubljana že četrto sezono zapored zagnali projekt Knjižnica na delovnem mestu. Začne se vsako leto septembra, ob nacionalnem mesecu skupnega branja, in traja do konca januarja. Na izbranih lokacijah postavijo začasne knjižnice, ki jih lahko uporabljajo zaposleni in njihovi družinski člani. Letos v akciji sodelujejo Spar, Ljubljanske mlekarnice, Trubarjeva domačija in Občina Velike Lašče. Izbor kakovostnih knjig, s katerimi želijo zaposlene v teh organizacijah spodbuditi k branju, skrbno pripravijo bibliotekarji MKL. Storitve knjižnice pa ti lahko uporabljajo tudi po izteku projekta, saj jim MKL podari enoletno članarino. Če bi tudi vaše zaposlene radi razveselili s knjižnico na delovnem mestu, pišite na e-naslov knjizna.policka@mklj.si.

GOSPOD PLEČNIK IN SIVKO ZA VSO DRUŽINO

Plečnikovo leto se počasi izteka. V Mestnem muzeju Ljubljana ga bodo v soboto, 26. novembra, ulovili za rep z delavnico za družine z zvedavimi otroki, ki bi radi vstopili v svet arhitekture. Tam bodo srečali mojstra Jožeta Plečnika in njegove prijatelje, med katerimi je tudi kuža Sivko. Predstavili jim bodo, kako je risal načrte za stavbe, kdo vse si je želel njegove družbe in s čim se je najraje razvajal. Veliki arhitekt bo dobil ponudbo za izdelavo načrtov za sladoledno mesto, pomoč otrok pa mu bo pri tem prišla še kako prav. Na koncu bo vsak izdelal še svojo senčno lutko in se preizkusil v animaciji Plečnikovih prijateljev. Več informacij o delavnici poiščite na spletni strani mgml.si.

Novi primer inšpektorja Birse

Tadej Golob je s svojimi zgodbami o višjem policijskem inšpektorju Tarasu Birsi povzročil pravo bralno revolucijo med Slovenci. Zato je povsem razumljivo, da nestrpnost pričakujemo novo, peto knjigo, v kateri se bo Taras po hudi nesreči na Polhograjski Grmadi v ljubljanski bolnišnici zbudil iz kome in poskušal sestaviti manjkajoče kosce obsežne vrzeli v svojem spominu. Medtem ko je zaradi epidemije koronavirusa vse zaprto, pa se na generalni policijski postaji odvijajo zlovesče spremembe. Več vam ne izdamo, odgovore poiščite sami med platnicami kriminalnega romana Koma.

Virtuozi sodobne klasične glasbe

Glasbeno društvo UHO združuje glasbenike, muzikologe, glasbene pedagoge in ljubitelje glasbe, ki želijo prispevati k razvoju, predstavitvi in boljšemu razumevanju sodobne klasične glasbe. Med 12. novembrom in 8. decembrom v Ljubljani organizira že tretji festival Forum nove glasbe. Na njem bodo nastopili številni ugledni tuji gosti in muzicirali s slovenskimi glasbeniki mlajše generacije. Znanje, ideje in navdih si bodo izmenjevali tudi na številnih brezplačnih delavnicah in mojstrskih tečajih. Program festivala, katerega tema je tokrat sprememba paradigme, si lahko ogledate na spletni strani ljinmf.org.

Osemdeseta v Ljubljani

Obdobje viharne družbenopolitičnih dogajanj pred štirimi desetletji je krojila tudi izjemno živahna in raznolika ljubljanska kulturna scena. Tradicionalno umetniško produkcijo je v tistih časih obogatila drzna alternativna kultura, ki je postavila v ospredje pomanjkljivosti tedanjega sistema in spodbujala spremembe. Njene vidne protagoniste je med druženi in ustvarjanjem kot fotograf tednika Mladina budno spremljal Janez Bogataj in jih ovekovečil za vse čase. Njegove fotografije si lahko ogledate na razstavi Janez Bogataj: Osemdeseta. Desetletje (kulturnega) prehoda na ploščadi pred Muzejem novejšje zgodovine na Celovski cesti 23.

ČLOVEK V NOROSTI NIKOLI NI SAM

Ljubljanski duet Silence se svojemu imenu primerno ne oglašja pogosto. Kadar se, pa je pretehtana in tehtna vsaka beseda in melodija. Svoje zveste poslušalce sta člana presenetila z novim albumom The Vocabulary of Madness, ki sta ga z gosti predstavila na koncertu v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma. Album, na katerem je močan zvočni pečat pustil koproducent Gregor Zemljič, je izšel kot 32-stranska knjiga s fotografijami Boruta Peterlina in priloženo zgoščenko. Opisala sta ga kot vodnik po univerzalnem, vse bolj priljubljenem jeziku norosti, ki ga vsi govorimo tekoče — še posebej takrat, ko to ni naš namen. Naročite ga lahko na njuni spletni strani silence-zone.org.

Dragi Ljubljčanani

Poleg obiska koncertov, razstav, delavnic, sejmov in kina Ljubljčanom nad 50. letom starosti tokrat priporočamo tudi redni pregled prostate pri izbranem zdravniku. November ali movember, če ga boste ozaljšali z brki, je namreč mesec, namenjen zdravju moških. Za rakom prostate, ki je najpogostejši rak pri moških, je leta 2019 zbolelo več kot 1500 gospodov. Ker sta zgodnje odkrivanje in ustrezno zdravljenje ključnega pomena za preživetje, svojemu zdravniku le zaupajte, sploh če se vam zdi, da so tam doli težave. Poleg telesnega zdravja pa novembra opozarjamo tudi na duševno zdravje moških. Priznati, da je včasih zelo težko, ni strahopetno, ampak pogumno dejanje, zato se pogovorite s svojimi bližnjimi ali s strokovnjaki na tem področju.

36. seja Mestnega sveta Mestne občine Ljubljana

Svetnice in svetniki so na oktobrski seji, zadnji pred letošnjimi lokalnimi volitvami, kot po navadi postavili več vprašanj in dali več pobud, na nekatere so že dobili tudi odgovore oddelkov MOL. Poleg tega so soglasno sprejeli predlog sklepa o soglasju k ceni za prevoz s tirno vzpenjačo na Ljubljanski grad – za enosmerno vožnjo z vzpenjačo bo treba namesto 2,20 odšteti 3,30 evra, za povratno pa namesto štirih šest evrov. Brezplačna vožnja z vzpenjačo za upokoјence ni predvidena. Mestni svet je tudi potrdil petletno strategijo razvoja Centra Rog, s katerim se po besedah njegove direktorice Renate Zamida v središču mesta vrača proizvodna dejavnost, saj bo deloval kot sodobni javni izdelovalniški prostor 21. stoletja.

UREDNIŠTVO

Razprava o predlogu rebalansa finančnega načrta Javnega stanovanjskega sklada Mestne občine Ljubljana za leto 2022 in predlogu finančnega načrta tega sklada za leto 2023

Sašo Rink, direktor Javnega stanovanjskega sklada MOL, je med drugim povedal, da je sklad končal gradnjo stanovanjske soseske Rakova jelša II s 156 stanovanjskimi enotami, končujejo pa tudi obnovo, legalizacijo in ureditev stanovanjskih enot v soseski Cesta španskih borcev. V stanovanjski soseski Zele-na jama bo mestni sklad pridobil 88 stanovanjskih enot. Projekti Zelena jama Zvezna, Mestni kare Povšetova, Novi center, Rakova jelša I, ob Cesti dveh cesarjev, projekt zavetišča za brezdomce in projekt gradnje neprofitnih stanovanj v vrzeli ob Resljevi cesti so na različnih stopnjah.

Mestni svetniki so oba predloga sprejeli soglasno, hkrati so direktorju Rinku soglasno določili del plače za delovno uspešnost za prihodnje leto iz naslova povečanega obsega dela. Svetnica **Ksenija Sever (SDS)** je med drugim ob tem poudarila: »Vidim, kako direktor deluje, kaj mu je cilj. Vedno mu je cilj uresničevanje nalog, ki so temeljne sodelovanja stanovanjskega sklada. Predvsem pa je njegova

vrlina tudi v tem, da zelo povezuje kolektiv, da so to ljudje, ki dihaajo z enimi pljuči, kajti če rabiš kate-rokoli informacijo, in verjemite, da jaz imam veliko vprašanj, dobim jo takoj, in to z dokazali papirja. Vse to pa je delo direktorja. Če ne bi bila ta delovna uspešnost določena zakonsko, bi jaz osebno predla-gala še višjo.«

Vprašanje o prometni politiki in parkiranju na območju Potniškega centra Ljubljana

Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet MOL je na vprašanje **Urške Honzak (Levica)** v zvezi s prometno politiko na območju Potniškega centra Ljubljana med drugim odgovoril, da MOL ni partner v projektu izgradnje navedenega centra, »bomo pa pri urejanju prometa v okolici vsekakor upoštevali smernice Celostne prometne politike MOL, kot jih tudi sicer pri prenovah cest in javnih površin«. Cilj MOL je »določiti prometno ureditev v okolici načrtovanega novega potniškega centra, ki bo dolgoročno zagotavljala ustrezno vamost in pretočnost mestnega prometa, torej da bo zago-tovljeno udobno vodenje motornega, kolesarske-ga, peš in vseh vrst javnega potniškega prometa z dodatno ozelenitvijo javnega prostora«.

Ureditev območja Potniškega centra Ljublja-na sicer določa zazidalni načrt za to območje (ZN PCL), sprejet leta 2006 ter spremenjen v letih 2009 in 2011. ZN PCL vsebuje normative za zagotovitev parkirnih mest, opredeljene skladno z usmeritvami, aktualnimi v času njegove priprave. Prometna politi-ka se je v 16 letih spremenila, ZN PCL pa je še ved-no veljaven in ga je treba pri načrtovanih posegih na območju Potniškega centra Ljubljana upoštevati.

Kar zadeva upad števila potnikov na mestnih avtobusih, ki je bil del vprašanja mestne svetnice, v LPP pojasnjujejo, da stalno uvajajo izboljšave in novosti v svojih storitvah, ki bi pripomogle k pove-čanju uporabe. Poleg investicij v vozni park, opti-mizacij voznih redov in razvoja storitev prevoza na klic so od leta 2007 uvedli 12 novih linij, podalj-šali 15 obstoječih, jih preusmerili 16 in uvedli še 19 različnih sprememb na linijah, vključno s podalj-šanjem mestnih linij v primestne občine. Po pojasni-lu Oddelka za gospodarske dejavnosti in promet MOL se je število uporabnikov potniškega prometa zelo zmanjšalo med epidemijo covid-19, ko so se prevozniki soočali z omejitvami zaradi predpisanih ukrepov ter manj potovanj zaradi šolanja in dela na daljavo. »Uporabniki storitev LPP so se zato preusmerili k uporabi drugih načinov mobilnosti, pri čemer se je povečala uporaba koles, skirojev, sou-poraba avtomobilov in hoja. Kljub vsemu v tem vidimo tudi prednost, saj je naš glavni cilj zmanjša-nje uporabe avtomobilov ne glede na to, za kateri

drug, trajnostno naravnan način mobilnosti se ljudje odločijo,« so še zapisali na Oddelku za gospodarske dejavnosti in promet MOL.

Pobuda v zvezi s poplavljanjem podvozov in nadzorom prometa v takih primerih

Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet MOL je na pobudo **dr. Dragana Matića (Svetniški klub samostojnih svetnikov)** v zvezi s poplavljanjem podvozov in nadzorom prometa v takih primerih med drugim odgovoril, da se cest in spremljajoče infrastrukture »ne projektira na ekstremne poja-ve, ampak na povprečje, ki velja za ta del Evrope. Poplavljanje podvozov se ob običajnih padavinah ne dogaja, infrastruktura je za povprečne količine ustrezno urejena. Čeprav odtok in kanale redno čistimo, vzdržujemo ter obnavljamo, je bilo zaradi ekstremnega naliva julija letos in septembra lani več podvozov v Ljubljani ob teh dogodkih zalitih.«

Dodali so, da ob pojavu poplav na posame-znem območju intervencijske službe postavijo zaporo pred podvozom takoj, ko so o tem obveš-čene. »Tudi če v danem trenutku ta še ni označena, velja, da je vožnja v vodo nevarna in škodljiva. Pri tem opozarjamo voznike, da naj v takšnih primerih ne zapeljejo v vodo, saj ne poznajo njene globine, obenem pa se lahko pod gladino vode, ki praviloma ni prosojna, skrivajo tudi nevarnosti, kot so odprti odtoki ali revizijski jaški, ki jih lahko voda izvrže iz ležišč okvirjev.«

Pobuda za pasje parke

Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet MOL je na ponovitev pobude **Mojce Sojar (NSi)** v zvezi s pasjimi parki odgovoril: »S ponovno pobu-do na temo pasjih parkov očitajte, da se nismo opre-delili do predloga o urejanju pasjih parkov. Menimo, da smo v odgovoru, kjer navajamo, da smo postavili že šest tovrstnih parkov in da se pravkar izdeluje-jo načrti za novega v Tivoliju, dovolj jasno izrazili naravnost pristojnih v zvezi z zagotavljanjem raz-mer za prijazno sobivanje ps, njihovih lastnikov in drugih občanov – tj. da postavitev pasjih parkov po Ljubljani podpiramo.«

Na navedenem oddelku MOL so v odgovoru mestni svetnici tudi poudarili, da »lahko pse spre-hajamo pravzaprav povsod (na povodcu) in da je kar tri četrtine površine Mestne občine Ljubljana prekrte z zelenimi površinami, kamor običajno naj-rajši peljemo pse na sprehod«.

Zapisniki in magnetogramski zapisi sej Mestnega sveta MOL so objavljeni na strani Seje Mestnega sveta na **ljubljanasi.si**.

VARČNA PRAZNIČNA OSVETLJAVA

Svetloba prinaša upanje v nov jutri! V Ljubljani bodo praznično razsvetljavo prižgali v petek, 25. novembra. Z uporabo okolju prijaznih LED-svetilk bo poskrbljeno, da stroški osvetlitve tudi v času energetske draginje ne bodo previsoki in da bomo lahko uživali v praznično osvetljenem mestu. V decembrske barve se bo odel tudi ljubljanski grad.

LED-SVETILKE

Za praznično okrasitev mesta bo po podatkih Javne razsvetljave uporabljena **stoodstotna** LED varčna razsvetljava. Uporaba LED-svetilk za praznično razsvetljavo zahteva majhno priključno moč in posledično majhno porabo električne energije.

MAJHNA PORABA

Delež porabe električne energije praznične razsvetljave Ljubljane v primerjavi z letno porabo električne energije v Sloveniji znaša **0,00017 odstotka**.

NIZKA MOČ

Priključna moč praznične razsvetljave v Ljubljani – **50 kW** – je enaka priključni moči 25 povprečnih zunanjih električnih grelcev na gostinskih terasah ali priključni moči dveh komercialnih toplotnih črpalk. To pomeni, da praznična razsvetljava ni velik porabnik energije.

MAJHEN VPLIV

Slovenske elektrarne potrebno električno energijo za delovanje praznične razsvetljave proizvedejo v vsega skupaj eni minuti delovanja. Dodatnih sedem odstotkov električne energije se prihrani z ugašanjem svetilk javne razsvetljave na delu, kjer je prižgana praznična razsvetljava.

november gourmet

LJUBLJANA

2. – 30. 11. 2022

Kar jemo, zrcali, kar smo.

**November bo za vse ljubitelje vrhunske
kulinarike najlepši mesec v letu, saj takrat v
Ljubljani poteka najbolj začinjen, najbolj dišeč
in najbolj ustvarjalen kulinarčni festival
November Gourmet Ljubljana!**

Pridite in se prepričajte, kaj vse ponuja
kulinarčna Ljubljana. Več na visitljubljana.com

**GOURMET,
ODSEV LJUBLJANE.**

Spoznaj svoj odsev!

Skeniraj kodo, položi
telefon na oznako in odkrij
vse okuse letošnjega
November Gourmet Ljubljana
dogajanja!

Mestna občina
Ljubljana

